

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

2022 metų biudžeto pajamų apžvalga

Šioje apžvalgoje apžvelgiamos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamos (be Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų), kurias administruoja ir į minėtus biudžetus perveda Valstybinė mokesčių inspekcija bei Lietuvos Respublikos muitinė, taip pat įmokos, kurias mokesčių mokėtojai į valstybės išdą perveda tiesiogiai. Didžiąją dalį (2022 metais – 88,8 proc.) šių pajamų sudaro pajamos iš 4 pagrindinių mokesčių – pridėtinės vertės mokesčio, gyventojų pajamų mokesčio, akcizų ir pelno mokesčio, – todėl daugiausia dėmesio apžvalgoje skiriama būtent šiems mokesčiams ir jų surinkimą lėmusiems veiksniams. Taip pat apžvalgoje pateikiama informacija apie biudžetų praradimus dėl pagrindinių mokesčių lengvatų. Visa apžvalgoje pateikiama biudžetų pajamų surinkimo informacija analizuojama pinigų principu.

TURINYS

2022 METŲ BIUDŽETO PAJAMOS.....	5
DETALE INFORMACIJA APIE PAGRINDINIŲ MOKESČIŲ PAJAMAS.....	6
PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS.....	6
<i>Deklaruota PVM prievolė.....</i>	<i>6</i>
Intarpas. Pajamos iš PVM pagal prekių ir paslaugų grupes	8
<i>Mokėtino ir grąžintino PVM dinamika</i>	<i>10</i>
<i>Pajamos iš PVM ir vartojimas</i>	<i>11</i>
<i>Administraciniai veiksniai, turėję įtakos pajamoms iš PVM.....</i>	<i>13</i>
GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS	14
<i>Pajamų iš GPM surinkimui įtakos turėję veiksniai</i>	<i>14</i>
<i>GPM struktūra pagal mokesčio rūšis</i>	<i>16</i>
<i>GPM nuo su darbo santykiais susijusių pajamų.....</i>	<i>17</i>
AKCIZAI.....	19
<i>Pajamų iš akcizų surinkimui įtakos turėję veiksniai</i>	<i>19</i>
<i>Pajamų iš akcizų surinkimas pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes</i>	<i>20</i>
<i>Pajamos iš akcizų už energinius produktus</i>	<i>21</i>
Intarpas. Dyzelinių degalų kainų kaimyninėse šalyse poveikis Lietuvos dyzelinių degalų rinkai	23
<i>Pajamos iš akcizų už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus</i>	<i>25</i>
<i>Pajamos iš akcizų už tabako produktus ir elektroninių cigarečių skystį.....</i>	<i>27</i>
PELNO MOKESTIS	29
<i>Pajamų iš pelno mokesčio surinkimui įtakos turėję veiksniai.....</i>	<i>29</i>
<i>Avansinio pelno mokesčio deklaracijų duomenys</i>	<i>31</i>
<i>Avansinio papildomo kredito įstaigų pelno mokesčio deklaracijų duomenys</i>	<i>33</i>
<i>Metinių pelno mokesčio deklaracijų duomenys.....</i>	<i>33</i>
<i>Pajamų iš pelno mokesčio ir bendrojo vidaus produkto santykis</i>	<i>35</i>
KITOS PAJAMOS	36
BIUDŽETŲ NETEKIMAI DĖL TAIKOMŲ LENGVATŲ	36

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. 2022 metų savivaldybių biudžetų pajamų plano vykdymas, mln. eurų ir proc.	5
2 lentelė. VMI ir muitinės administruojamos pajamos iš PVM, mln. eurų.....	6
3 lentelė. VMI ir muitinei deklaruoti PVM duomenys, mln. eurų ir proc.....	6
4 lentelė. Deklaruotos PVM prievolės rodikliai pagal ekonomines veiklas, pokytis, mln. eurų, proc.	7
5 lentelė. PVM pajamų pokytis, mln. eurų ir proc.	14
6 lentelė. Duomenys apie gyventojus, metinėse pajamų mokesčio deklaracijose deklaravusius patirtas lengvatines išlaidas	15
7 lentelė. 2022 metais su darbo santykiais susijusios A klasės pajamos, nuo jų išskaičiuotas GPM ir GPM efektyvusis tarifas pagal ekonomines veiklas, mln. eurų ir proc.	18
8 lentelė. VMI ir muitinės administruojamos pajamos iš akcizų, mln. eurų ir proc.	19
9 lentelė. Pajamų iš akcizų surinkimas pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes, mln. eurų	21
10 lentelė. Akcizais apmokestinamų degalų pardavimai, litrais, tonomis ir proc.	21
11 lentelė. Akcizų tarifai, kuro ir emisijos mokesčiai dyzelinių degalų kainoje Lenkijoje 2021–2023 metais, PLN/EUR/1000 litrų, proc.	24
12 lentelė. Etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų pardavimai, hektolitrais ir proc.	26
13 lentelė. Atskirų alkoholinių gėrimų rūšių vidutinės mažmeninės kainos, eurais	26
14 lentelė. Tabako produktų ir elektroninių cigarečių skysčio pardavimai, tūkst. vnt., kg, litrais ir proc.	28
15 lentelė. Avansinio pelno mokesčio deklaracijų duomenys (be avansinio papildomo kredito įstaigų pelno mokesčio).....	32
16 lentelė. Pagrindiniai metinių pelno mokesčio deklaracijų duomenys, mln. eurų ir proc.	33
17 lentelė. Apmokestinamasis pelnas ir mokėtinas pelno mokestis, mln. eurų ir proc.....	34
18 lentelė. 2022 metų valstybės biudžeto (GPM – valstybės ir savivaldybių biudžetų) pajamų netekimai dėl pagrindinių mokesčių lengvatų ir specialiųjų sąlygų, mln. eurų	36

2022 METŲ BIUDŽETO PAJAMOS

Į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus per 2022 metus įplaukė **15 901 mln. eurų** pajamų. Tai yra 2 640,7 mln. eurų (19,9 proc.) daugiau nei 2021 metais ir 1 381,7 mln. eurų, arba 9,5 proc., daugiau, nei planuota. Planuotos¹ bendros minėtų biudžetų pajamos 2022 metais – 14 519,4 mln. eurų.

Į valstybės biudžetą per 2022 metus įplaukė **12 809 mln. eurų** pajamų. Tai 2 066,8 mln. eurų (19,2 proc.) daugiau nei 2021 metais ir 963,3 mln. eurų, arba 8,1 proc., daugiau, nei planuota. Planuotos valstybės biudžeto pajamos 2022 metais – 11 845,7 mln. eurų. Didžiausią dalį (93,9 proc.) visų valstybės biudžeto pajamų sudarė pajamos iš mokesčių. Šių pajamų surinkta 1 989,4 mln. eurų (19,8 proc.) daugiau nei 2021 metais ir 861,5 mln. eurų, arba 7,7 proc., daugiau, nei planuota. Kitos pajamos (turto pajamos, pajamos už prekes ir paslaugas, pajamos iš baudų ir konfiskuoto turto, materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo, finansinio turto sumažėjimo pajamos) sudarė likusius 6,1 proc. valstybės biudžeto pajamų. Jų gauta 77,5 mln. eurų (11 proc.) daugiau nei 2021 metais ir 101,9 mln. eurų, arba 15 proc., daugiau, nei planuota.

Dėl COVID-19 pandemijos ir jai valdyti taikytų priemonių mokesčių mokėtojams Valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – VMI) ir Lietuvos Respublikos muitinė (toliau – muitinė) pandemijos laikotarpiu buvo sustabdžiusios išieškojimo veiksmus, susidariusiai mokestinei nepriemokai (toliau – COVID nepriemoka) neskaičiavo delspinigių ir suteikė galimybę kreiptis dėl mokestinės paskolos sutarčių be palūkanų. Per 2022 metus mokesčių mokėtojai, kurie 2020–2021 metais buvo atidėję VMI administruojamų mokesčių mokėjimą (dėl iki 2021 m. rugpjūčio 31 d. susiformavusių atidėtų mokestinių prievolių sumokėjimo pasirašant mokestinės paskolos sutartį be palūkanų buvo galima kreiptis iki 2021 m. spalio 31 d.), grąžino 368,4 mln. eurų COVID nepriemokos. VMI administruojama COVID nepriemoka 2023 m. sausio 1 d. siekė 75,8 mln. eurų.

Į savivaldybių biudžetus per 2022 metus įplaukė **3 092 mln. eurų**. Tai yra 573,9 mln. eurų (22,8 proc.) daugiau nei 2021 metais. Planuota, kad į savivaldybių biudžetus per 2022 metus įplauks 2 673,7 mln. eurų, faktiškai įplaukė 418,3 mln. eurų, arba 15,6 proc., daugiau, nei planuota. Daugiausia viršytas gyventojų pajamų mokesčio planas – 233,4 mln. eurų (10,4 proc.).

1 lentelė. 2022 metų savivaldybių biudžetų pajamų plano vykdymas, mln. eurų ir proc.

	2021 metų faktas	2022 metų planas	2022 metų faktas	Fakto pokytis		Plano vykdymas	
				(+ / –)	%	(+ / –)	%
Gyventojų pajamų mokestis	2 000,1	2 236,1	2 469,5	469,3	23,5	233,4	10,4
Kiti mokesčiai ir kitos pajamos	518,0	437,6	622,5	104,5	20,2	184,9	42,3
Pajamos iš viso	2 518,1	2 673,7	3 092,0	573,9	22,8	418,3	15,6

Šaltinis – Finansų ministerija.

¹ Remiantis 2022 m. gegužės 17 d. Seimo priimtu Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo Nr. XIV-745 preambulės, 1, 2, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 21 straipsnių ir 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11 priedų pakeitimo įstatymu, kuriuo buvo tvirtinamas patikslintas 2022 metų valstybės biudžetas.

DETALI INFORMACIJA APIE PAGRINDINIŲ MOKESČIŲ PAJAMAS

PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS

Per 2022 metus buvo gauta **5 736,4 mln. eurų** pajamų iš pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM). Palyginti su 2021 metais, į valstybės biudžetą gauta 1 027,7 mln. eurų, arba 21,8 proc., daugiau pajamų iš PVM. 2022 metų planas įvykdytas 107,3 proc., į biudžetą gauta 388,2 mln. eurų pajamų daugiau, nei planuota.

Didžiąją dalį PVM pajamų administruoja VMI, kuri į valstybės biudžetą perveda apie 99 proc. pajamų iš PVM. Muitinė į valstybės biudžetą perveda likusią PVM dalį, kurią sudaro importo PVM, kai importuojamas prekes deklaruoja ir išleidimo į laisvą apyvartą momentu PVM sumoka ne Lietuvos Respublikos PVM mokėtojas arba fizinis asmuo ne PVM mokėtojas.

2 lentelė. VMI ir muitinės administruojamos pajamos iš PVM, mln. eurų

Pajamos iš PVM	2021 metų faktas	2022 metų planas	2022 metų faktas	Fakto pokytis		Plano įvykdymas	
				(+ / -)	%	(+ / -)	%
Vidaus vartojimo ir importo PVM, administruojamas VMI	4 659,7	5 296,3	5 678,9	1 019,2	21,9	382,6	7,2
Importo PVM, administruojamas muitinės	48,9	51,8	57,5	8,5	17,4	5,6	10,8
Iš viso	4 708,6	5 348,2	5 736,4	1 027,7	21,8	388,2	7,3

Šaltinis – Finansų ministerija.

Deklaruota PVM prievolė

Bendra VMI ir muitinei deklaruojama PVM prievolė padidėjo. 2022 metais, palyginti su 2021 metais (vertinant PVM sumokėjimo laikotarpį²), VMI ir muitinei deklaruotų sandorių vertė padidėjo 27,2 proc., arba 38,6 mlrd. eurų, iš jų apmokestinamųjų sandorių vertė padidėjo 27,5 proc., arba 22,5 mlrd. eurų. Bendra VMI ir muitinės administruojama deklaruota PVM prievolė nagrinėjamą laikotarpį padidėjo 18,7 proc., arba 837,9 mln. eurų. Nors deklaruotas grąžintinas PVM didėjo beveik 1,19 mlrd. eurų, arba 39,2 proc. (daugiausia dėl išaugusių 0 proc. apmokestinamų pardavimų, atspindinčių eksporto apimtį), mokėtinas PVM, iliustruojantis apmokestinamus pardavimus šalies viduje, nominalia išraiška augo reikšmingiau – kiek daugiau nei 2 mlrd. eurų (27 proc.).

3 lentelė. VMI ir muitinei deklaruoti PVM duomenys, mln. eurų ir proc.

	Duomenys, atitinkantys 2021 metų mokėtiną PVM	Duomenys, atitinkantys 2022 metų mokėtiną PVM	Pokytis	
			(+ / -)	%
Bendra deklaruotų sandorių vertė, iš jų:	141 946,1	180 552,4	38 606,3	27,2
PVM deklaracijose deklaruoti apmokestinamieji sandoriai ir muitinei deklaruota apmokestinamoji PVM prekių vertė	81 639,1	104 092,8	22 453,7	27,5
Deklaruota bendra PVM prievolė, iš jos:	4 483,8	5 321,7	837,9	18,7
Deklaruotas mokėtinas PVM	7 512,3	9 537,8	2 025,5	27
Deklaruotas gautinas (iš biudžeto grąžintinas) PVM	3 028,5	4 216,1	1 187,6	39,2

Šaltinis – Finansų ministerija.

² Kadangi PVM už atitinkamą mėnesį deklaruojamas ir sumokamas iki kito mėnesio 25 dienos, analizuojant šio mokesčio surinkimą konkrečiu laikotarpiu aktualūs vienu mėnesiu ankstesni duomenys. Pavyzdžiui, analizuojant 2022 metų pajamų iš PVM surinkimą, nagrinėjami PVM deklaracijų duomenys nuo 2021 metų gruodžio iki 2022 metų lapkričio.

Nagrinėjant PVM prievolės duomenis pagal ekonomines veiklas, kaip ir kasmet, didžiausia PVM prievolės dalis tenka didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių remonto ekonominei veiklai – 55,9 proc. Šios ekonominės veiklos ūkio subjektų deklaruota PVM prievolė 2022 metais, palyginti su 2021 metais, padidėjo 305,8 mln. eurų, arba 11,5 proc.

Bene reikšmingiausias PVM prievolės augimas stebimas apdirbamosios gamybos bei elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo veiklų subjektų deklaracijose: atitinkamai augo 232,3 mln. eurų, arba 53,6 proc., ir 199,4 mln. eurų, arba 94 proc. Be to, žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės veiklos subjektai deklaravo pusantrą karto didesnę PVM prievolę – 46,9 mln. eurų daugiau.

Paminėtina, kad ir profesinės, mokslinės ir techninės veiklos bei administracinės ir aptarnavimo veiklos subjektai deklaravo didesnę mokėtiną PVM: atitinkamai 55 mln. eurų, arba 24 proc., ir 40,4 mln. eurų, arba 26,8 proc., daugiau.

Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veiklos subjektai deklaravo 11,4 mln. eurų, arba 31,5 proc., mažesnę nei prieš metus PVM prievolę dėl 2022 metais laikinai (nuo 2021 m. liepos 1 d.) taikyto lengvatinio 9 proc. PVM tarifo teikiamoms maitinimo paslaugoms. Dėl šios lengvatos per 2022 metus valstybės biudžeto netekimai sudarė apie 132,6 mln. eurų pajamų iš PVM. Dėl meninės, pramoginės ir poilsio organizavimo veiklos subjektams taip pat 2022 metais laikinai (nuo 2021 m. liepos 1 d.) taikyto lengvatinio 9 proc. PVM tarifo valstybės biudžeto netekimai sudarė apie 15,5 mln. eurų. Tačiau, nepaisant taikytos lengvatos, šioje veikloje deklaruota PVM prievolė buvo 5,4 mln. eurų, arba 44,1 proc., didesnė nei prieš metus.

Transporto ir saugojimo bei statybos veiklų sektoriuose dėl veiklos specifikos (eksporto, aktualaus abiem sektoriams, taip pat atvirkštinio apmokestinimo PVM mechanizmo taikymo statybų sektoriuje) dominuoja gražintino PVM deklaravimas. 2022 metais, palyginti su 2021 metais, statybų veiklos subjektų deklaruotas gražintinas PVM sudarė 54,4 mln. eurų, arba 3,9 karto, daugiau, o transporto ir saugojimo veiklos subjektų – 11 mln. eurų, arba 24,1 proc., mažiau.

4 lentelė. Deklaruotos PVM prievolės rodikliai pagal ekonomines veiklas³, pokytis, mln. eurų, proc.

Veiklos pavadinimas	PVM prievolė, atitinkanti 2021 metų mokėtiną PVM	PVM prievolė, atitinkanti 2022 metų mokėtiną PVM	Pokytis	
			(+ / -)	%
A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė (administruoja VMI ir muitinė)	94,3	141,3	46,9	49,8
B Kasyba ir karjerų eksploatavimas	13,4	10,8	-2,6	-19,1
C Apdirbamoji gamyba (administruoja VMI ir muitinė)	433,4	665,6	232,3	53,6
D Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	212,2	411,6	199,4	94
E Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	41,3	28,1	-13,2	-32
F Statyba	-18,9	-73,3	-54,4	288,5
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	2 669,7	2 975,6	305,8	11,5
H Transportas ir saugojimas	-45,6	-34,6	11	-24,1
I Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	36,2	24,8	-11,4	-31,5

³ Deklaruotos PVM prievolės rodikliai pateikiami perskaičiuoti pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (toliau – EVRK.2). VMI ir muitinė, administruodamos PVM, taiko skirtingas klasifikacijas.

Veiklos pavadinimas		PVM prievolė, atitinkanti 2021 metų mokėtiną PVM	PVM prievolė, atitinkanti 2022 metų mokėtiną PVM	Pokytis	
				(+ / -)	%
J	Informacija ir ryšiai	209,2	148,5	-60,6	-29
K	Finansinė ir draudimo veikla	91,3	109,6	18,2	20
L	Nekilnojamojo turto operacijos	216,2	250,8	34,6	16
M	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	229,2	284,2	55,0	24
N	Administracinė ir aptarnavimo veikla	150,9	191,3	40,4	26,8
O	Viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas	82,2	104,9	22,6	27,5
P	Švietimas	21,5	25,6	4,1	19,1
Q	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	13,6	17,1	3,4	25,1
R	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla (administruoja VMI ir muitinė)	12,2	17,6	5,4	44,1
S	Kitos veiklos	21,3	22,2	0,9	4,4
	Iš viso	4 483,8	5 321,7	837,9	118,7

Šaltiniai: VMI ir muitinė.

Intarpas. Pajamos iš PVM pagal prekių ir paslaugų grupes

Trumpai

Vertinant PVM apmokestinamas prekes ir paslaugas, didžioji dalis PVM surenkama už maistą ir už su automobiliais susijusių prekių ir paslaugų vartojimą.

Didžioji dalis PVM surenkama iš namų ūkių, kurie didžiąją mokesčio dalį sumoka taikant standartinį PVM tarifą, galutinio vartojimo. Taikant lengvatinius 5 proc. ir 9 proc. PVM tarifus, lengvatos nauda ne visada atitenka namų ūkiams.

Temos aktualumas

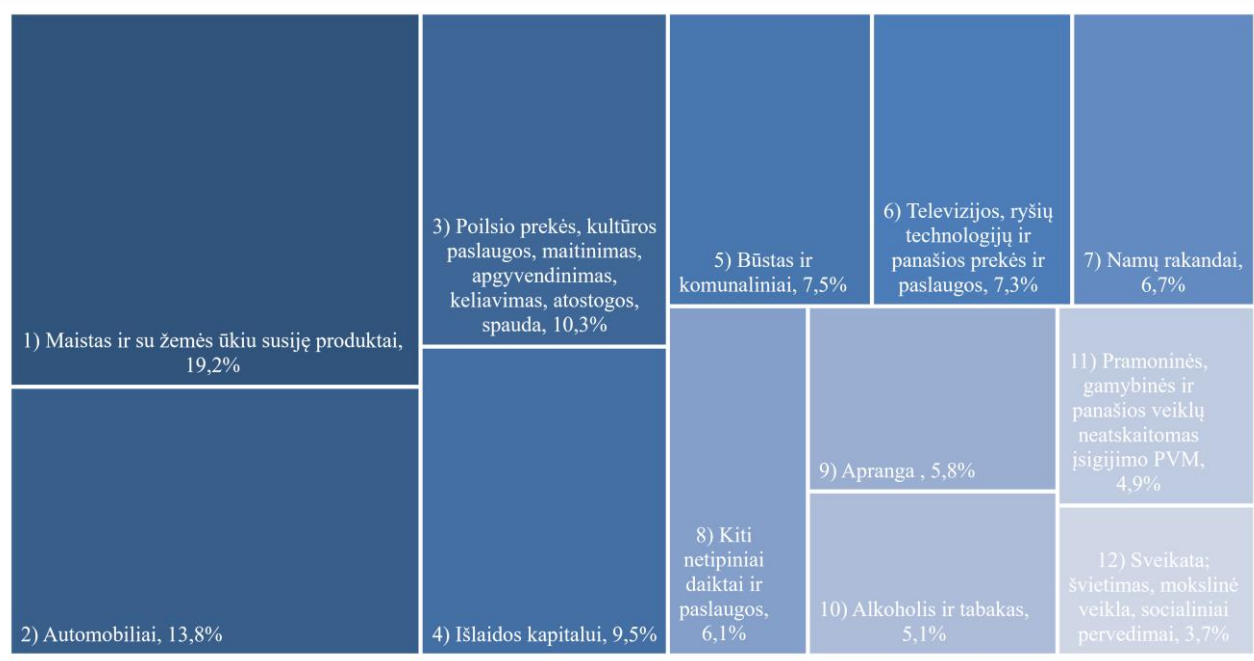
Pajamos iš PVM yra reikšmingiausias valstybės biudžeto pajamų šaltinis (sudaro apie 52 proc. valstybės biudžeto pajamų).

Įmonių PVM deklaracijose, siekiant mokesčių mokėtojams nesudaryti nepagrįstai perteklinės administracinės naštos, neprašoma nurodyti duomenų apie tai, už kokias konkrečiai prekes ir paslaugas deklaruojamas šis mokeskis. Nors iš valstybės valdomų duomenų yra galimybė nustatyti įmonių, teikiančių deklaraciją, vykdomą ekonominę veiklą, kai kuriais atvejais deklaruojama veikla nedetalizuoja parduodamų prekių ar teikiamų paslaugų. Todėl, siekiant suprasti, kurios prekių ir paslaugų kategorijos generuoja pajamas iš PVM, pasirinkta naudoti Valstybės duomenų agentūros (toliau – VDA) rengtus turimus naujausius aktualius – 2018 metų – nacionalinių sąskaitų duomenis, pritaikytus nuosaviems ištekliams skaičiuoti. Atitinkamai buvo vertintos 2018 metais surinktos pajamos iš PVM bei tais pačiais metais galioję lengvatiniai PVM tarifai.

Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal prekes ir paslaugas

Didžiausia dalis pajamų iš PVM surenkama už maistą bei su juo susijusias paslaugas (apie 19,2 proc.) ir už su automobiliais susijusias prekes ir paslaugas (apie 13,8 proc.). Mažiausia dalis surenkama iš prekių ir paslaugų, susijusių su sveikata, švietimu, moksline veikla bei socialinių pervedimų, valstybės teikiamų namų ūkiams (apie 3,7 proc.). Pažymėtina, kad ši pajamų iš PVM dalis yra santykinai nedidelė, nes ne visos minėtos prekės ir paslaugos pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą (toliau – PVMĮ), apmokestinamos PVM.

1 grafikas. Pajamos iš PVM pagal prekes / paslaugas, proc.

Šaltiniai: VDA nacionalinių sąskaitų 2018 metų duomenys, pritaikyti nuosaviems ištekliams vertinti, Finansų ministerijos skaičiavimai.

Papildoma informacija apie kai kurias prekių ir paslaugų grupes:

1) Maistas ir su žemės ūkiu susiję produktai: duona ir grūdų produktai; mėsa; žuvis ir jūros gėrybės; pienas, sūris, kiaušiniai; aliejus ir riebalai; vaisiai; daržovės; cukrus, uogienė, medus, šokoladas ir saldumynai; kava, arbata ir kakava; mineraliniai vandenys, gaivieji gėrimai, vaisių ir daržovių sultys, veikla, susijusi su žemės ūkiu produktu auginimu, perdirbimu, kita gavybos veikla.

2) Automobiliai: automobiliai, motociklai, dviračiai, atsarginės dalys ir pagalbiniai reikmenys, degalai ir tepalai, techninė priežiūra ir remontas, kita.

4) Išlaidos kapitalui: namų ūkių naujo būsto įsigijimai; valdžios ir privataus sektorių išlaidos statiniams; žemės pardavimas statybai, verslo automobilių įsigijimo PVM atskaitos ribojimas, išlaidos nematerialiajam kapitalui (pvz., programinė įranga, prekių ženklai, patentai, autorių teisės, plėtros darbai, prestižas, taršos leidimai ir pan.); vertybių pasikeitimas (finansinis).

5) Būstas ir komunalinės paslaugos: gaminiai, medžiagos ir paslaugos būsto priežiūrai ir remontui; vandentieka, atliekų ir nuotekų surinkimas, elektra, dujos, skystas ir kietas kuras, šilumos energija.

6) Televizijos, ryšių technologijų ir panašios prekės ir paslaugos: televizijos, ryšių ir informacinių technologijų įrenginiai, įrengimas, aptarnavimas, kitas nematerialusis turtas kaip kapitalas

7) Namų rakandai: baldai ir būsto apstatymo reikmenys, grindų danga, jų remontas; namų ūkių tekstilė; elektriniai ir neelektriniai namų ūkių prietaisai, jų taisymas; stiklo dirbiniai, stalo ir kiti reikmenys; įrankiai ir įrenginiai; namų ūkių personalo ir namų priežiūros paslaugos.

8) Kiti netipiniai daiktai ir paslaugos: asmens priežiūros prietaisai, priemonės ir reikmenys, jų aptarnavimas.

9) Apranga: drabužiai, medžiagos, aprangos gaminiai ir reikmenys, jų taisymas, valymas ir nuoma; avalynė, jos taisymas ir nuoma.

12) Socialiniai pervedimai namų ūkiams (pvz., valstybės dalinis arba visiškas kompensavimas gyventojams už vaistus, komunalines paslaugas, viešojo transporto bilietus ir pan.)

Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal institucinius sektorius

Didžiąją PVM dalį į valstybės biudžetą sumoka namų ūkiai (iš viso apie 81,1 proc.). Pavyzdžiui, absoliuti dauguma pajamų iš PVM surenkama už maistą ir su automobiliais susijusias prekes bei paslaugas, vartojamas namų ūkių.

Tačiau pajamoms iš PVM už tam tikrų grupių prekes ir paslaugas namų ūkių indėlis ne toks reikšmingas. Pavyzdžiui, išlaidų kapitalui grupėje nemažą dalį sudaro valdžios sektoriaus subjektų sumokamas PVM (įgyvendinant stambius, strateginės reikšmės objektų projektus ir pan.). Iš viso apie 17,9 proc. visų pajamų iš PVM gaunama iš subjektų, kurių prekės ir paslaugos neapmokestinamos PVM, pvz., valdžios sektoriaus ir ne pelno institucijos, smulkusis verslas (ne PVM mokėtojai), neturintys teisės į atskaitą, į valstybės biudžetą sumoka įsigijimo PVM už prekes ir paslaugas, reikalingas jų tolesnei veiklai arba kapitalo formavimui užtikrinti.

Dalis PVM sumokama už baigtinį sąrašą išlygų: lengvųjų automobilių, įsigytų verslo tikslais, atskaitos ribojimą bei žemės, parduodamos statybos tikslais, apmokestinimą PVM (apie 1 proc. visų pajamų iš PVM).

Pajamų iš PVM pasiskirstymas pagal taikomą tarifą

Taikant lengvatinius PVM tarifus (5 ir 9 proc.), surenkama 3,2 proc. visų pajamų iš PVM, likusi dalis surenkama taikant standartinį 21 proc. tarifą. Panaikinus lengvatinius PVM tarifus papildomai galėtų būti surinkta apie 6,3 proc. pajamų iš PVM (vertinant 2022 metų duomenimis, tai sudarytų apie 360 mln. eurų).

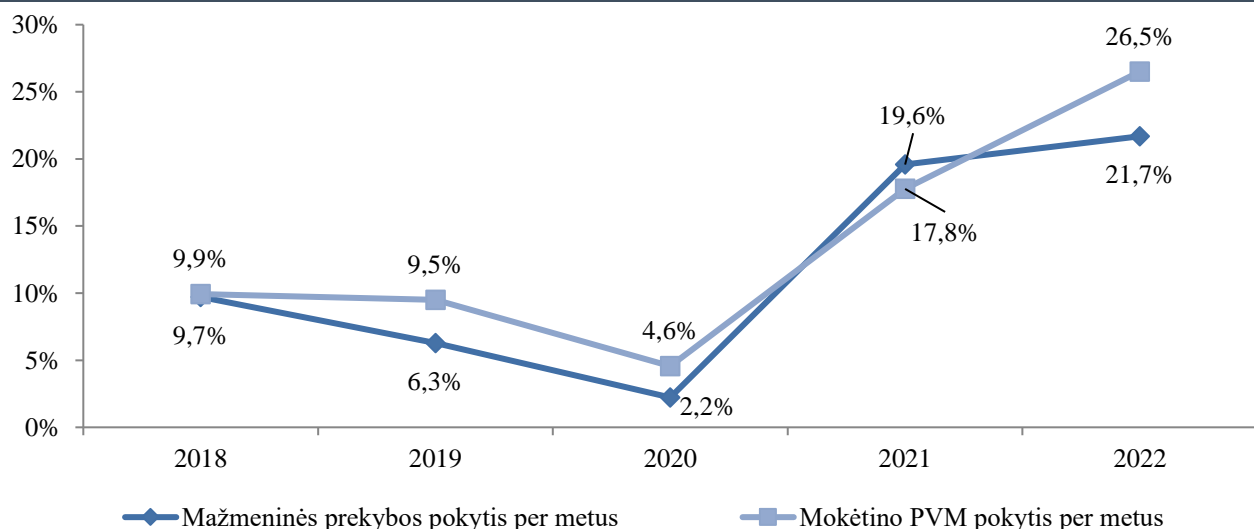
2018 metais Lietuvoje 5 proc. PVM tarifas buvo taikomas vaistams ir medicinos pagalbos priemonėms, kai šių prekių įsigijimo išlaidos visiškai ar iš dalies kompensuojamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka, taip pat nekompensuojamiesiems receptiniams vaistams. PVM už šiuos produktus nuo bendros pajamų iš PVM sumos sudarė apie 1,1 proc. Apie 0,9 procentinio punkto šios sumos sumokėjo namų ūkiai (įskaitant valstybės kompensuojamą dalį už vaistus), apie 0,1 procentinio punkto sumokėjo biudžetinės įstaigos (pavyzdžiui, ligoninės), tiek pat verslas ne PVM mokėtojai, kaip neatskaitomą įsigijimo PVM.

2018 metais Lietuvoje 9 proc. PVM tarifas buvo taikomas šilumos energijai, tiekiamai gyvenamosioms patalpoms šildyti, ir karštam vandeniui; keleivių vežimo reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms; apgyvendinimo paslaugoms; knygoms ir neperiodiniams leidiniams bei laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams. PVM iš šių prekių ir paslaugų nuo bendros pajamų iš PVM sumos sudarė apie 2,2 proc., kurią beveik visą sumokėjo namų ūkiai (įskaitant valstybės kompensuojamą dalį už šildymą ir už keleivių vežimą), ir tik vos 0,04 procentinio punkto sumokėjo biudžetinės institucijos, ne pelno organizacijos ir verslas ne PVM mokėtojai (kaip neatskaitomą įsigijimo PVM).

Mokėtino ir gražintino PVM dinamika

Deklaruotas mokėtinas PVM (teigiama pajamų iš PVM sumos dalis) augo sparčiau nei prieš metus. Nominalus namų ūkių vartojimas, 2022 metais išaugęs 19,4 proc., tais metais buvo viena esminių mokėtino PVM augimo (26,5 proc.) priežasčių. Mažmeninės prekybos subjektų, deklaruojančių didžiausią viso PVM prievolės dalį, apyvartos augimas 2022 metais 21,7 proc. turėjo reikšmingą įtaką deklaruotam didesniai mokėtinam PVM.

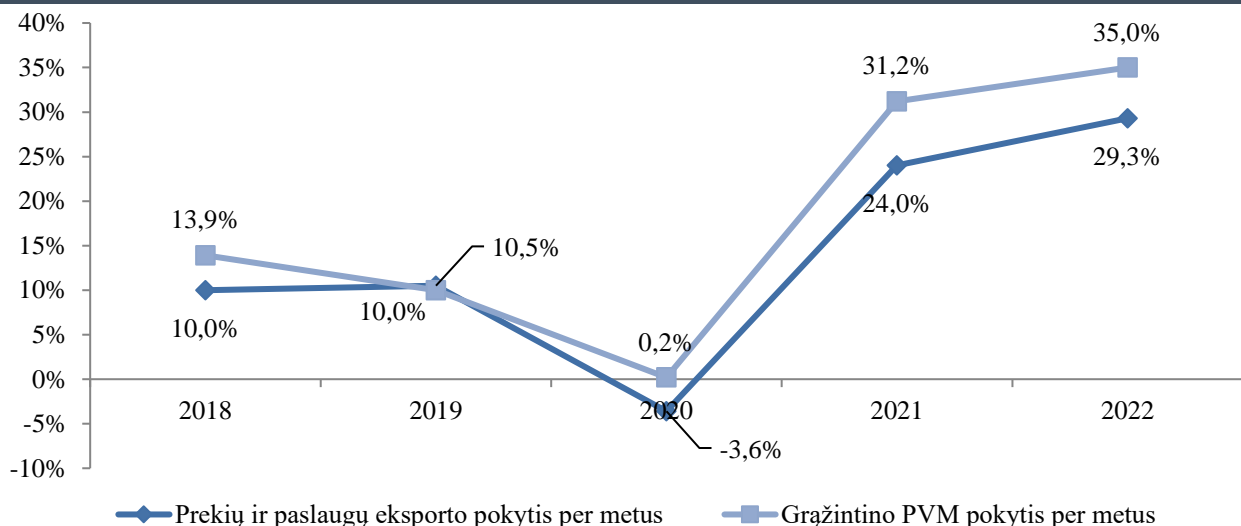
2 grafikas. Mažmeninės prekybos to meto kainomis ir deklaruoto mokėtino PVM (įsipareigojimų atsiradimo laikotarpiu) pokytis 2018–2022 metais, proc.

Šaltiniai: Finansų ministerija ir VDA.

Deklaruotas grąžintinas PVM (neigiama pajamų iš PVM sumos dalis) augo sparčiau, nei mokėtinas PVM. 2022 metais nepaisant kilusių iššūkių, susijusių su rusijos sukeltu karu Ukrainoje ir aukštomis energijos kainomis, Lietuvos eksportas savo verte augo rekordiniais tempais – 29,3 proc. Tam įtakos turėjo 26,7 proc. augęs lietuviškos kilmės prekių eksportas. Eksportuojančių įmonių produkciją parduodant už Lietuvos ribų, taikomas 0 proc. apmokestinimas PVM su teise atskaityti įsigijimo PVM, dėl to eksportuojančios įmonės paprastai deklaruoja grąžintiną PVM, kuris 2022 metais augo net 35 proc.

3 grafikas. Prekių ir paslaugų eksporto ir deklaruoto grąžintino PVM (įsipareigojimų atsiradimo laikotarpiu) pokytis 2018–2022 metais, proc.

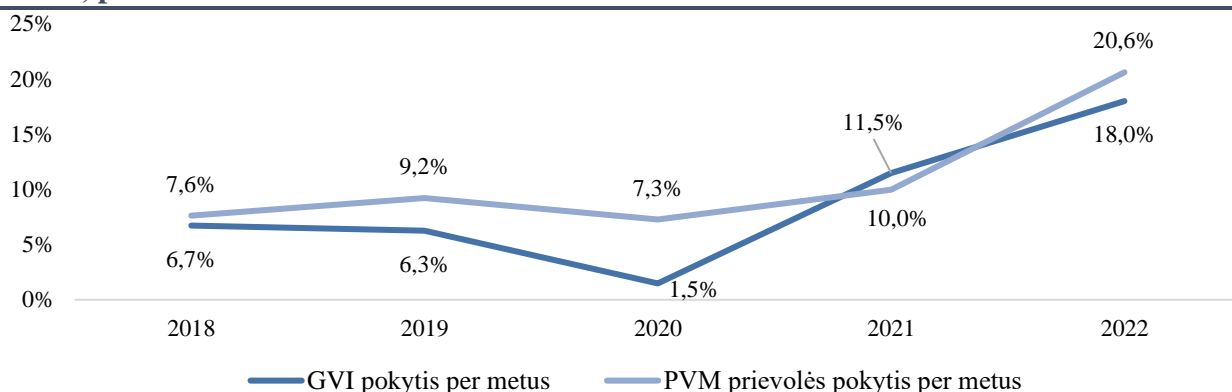

Šaltiniai: Finansų ministerija ir VDA.

Pajamos iš PVM ir vartojimas

Nominalios galutinio vartojimo išlaidos (toliau – GVI) 2022 metais augo 18 proc., tai yra sparčiau, nei 2021 metais (11,5 proc. augimas). Nuo 2021 metų antrojo ketvirčio prasidėjo atsigavimo po pandemijos laikotarpis, todėl PVM prievolės 2022 metų pirmojo ketvirčio spartesnis augimas dėl žemos palyginamosios bazės turėjo įtakos bendram 2022 metų sparčiam PVM prievolės augimo tempui. Paminėtina, kad PVM prievolės pokyčiams teigiamos įtakos turėjo tiek padidėjęs nominalus vartojimas, kurį veikė sparčiai kilusios prekių ir paslaugų kainos, tiek atsigauanti ekonomika. Tuo tarpu padidėjusio eksporto, ypač beveik trečdaliu padidėjusio prekių eksporto, apimtys dėl augančio grąžintino PVM apimčių PVM prievolę veikė neigiamai. Atkreiptinas dėmesys, kad šioje apžvalgos dalyje tiek bendros PVM prievolės, tiek mokėtino bei grąžintino PVM laikotarpis prilygintas GVI laikotarpiui (t. y. nagrinėjamos atitinkamų metų sausio–gruodžio mėnesių PVM deklaracijos), todėl augimo tempų duomenys nesutampa su duomenimis, pateiktais 3 lentelėje.

4 grafikas. GVI ir PVM prievolės (įsipareigojimų atsiradimo laikotarpiu) pokytis 2018–2022 metais, proc.

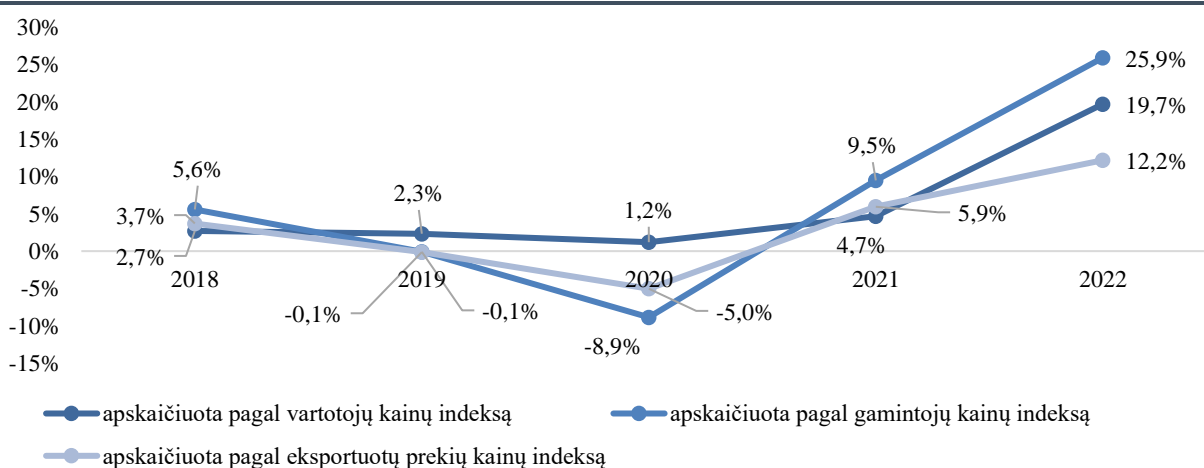

Šaltiniai: Finansų ministerija ir VDA.

2022 metų gegužės mėnesį tvirtinant patikslintą 2022 metų valstybės biudžetą, buvo projektuojama, kad 2022 metais GVI augs 12,3 proc. VDA 2023 metų balandžio mėnesio duomenimis, GVI, palyginti su 2021 metais, padidėjo 18 proc. Dėl spartesnio, nei projektuota, 2022 metų GVI augimo buvo gauta apie 285 mln. eurų daugiau pajamų iš PVM, tai sudarė apie 73 proc. viso 2022 metų patikslinto PVM plano viršijimo.

Nominalaus vartojimo augimą nulėmė infliacija. Reikšmingam nominalaus vartojimo augimui 2022 metais įtakos turėjo didėjusi infliacija. Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal vartotojų kainų indeksą, sudarė 19,7 proc., o prekės, kurių didžioji dalis yra apmokestinama PVM, vidutiniškai per metus brango dar sparčiau – 23 proc., paslaugos, kurių dalis neapmokestinama PVM (pavyzdžiui, sveikatos, švietimo, socialinės paslaugos ir pan.), brango 11,9 proc. Didesnį nei įprastai poveikį augančioms vartojimo prekių kainoms turėjo gamybos veiklų, 2022 metais patyrusių išaugusius energijos kaštus, sukuriamų prekių, tiekiamų tolesnei gamybai ar apdorojimui, kol bus tinkamos parduoti vartoti, kainų augimas: vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal gamintojų kainų indeksą, 2022 metais sudarė 25,9 proc. Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal eksportuotų prekių kainų indeksą, 2022 metais sudarė 12,2 proc., tačiau tai nesutrukdė 2022 metais didinti eksportuojamų prekių, už kurias apskaičiuojamas 0 proc. pardavimo PVM ir galima atskaita, apimtis, dėl ko buvo deklaruotas reikšmingai išaugęs grąžintinas PVM.

5 grafikas. Vidutinė metinė infliacija 2018–2022 metais, proc.

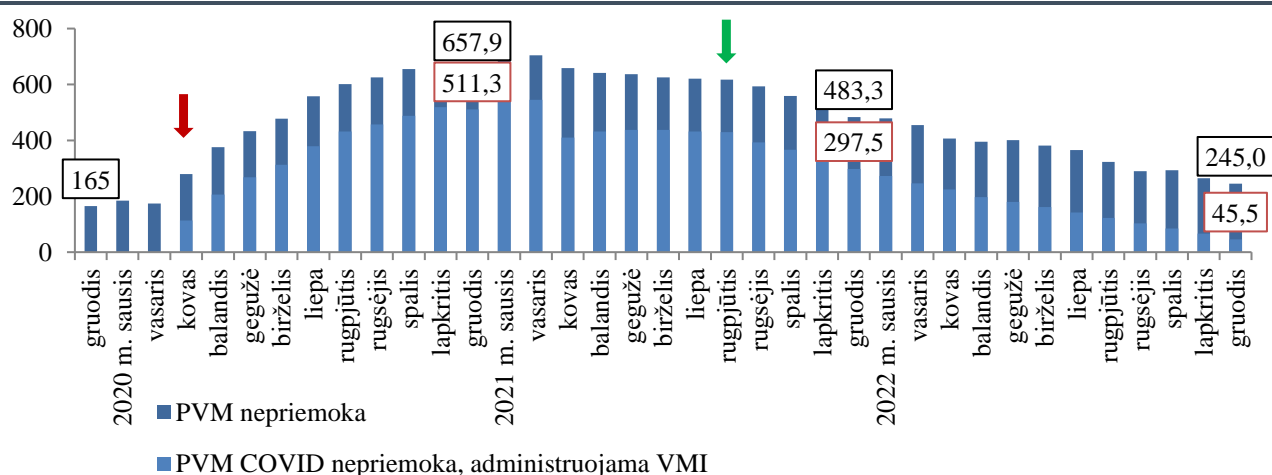
Šaltinis – VDA.

Dėl spartaus kainų augimo 2022 metais buvo gauta apie 850 mln. eurų pajamų iš PVM, tai sudarė apie 14,8 proc. visų 2022 metais gautų pajamų iš PVM.

Administraciniai veiksniai, turėję įtakos pajamoms iš PVM

Mokesčių mokėtojams gražinant dėl COVID-19 pandemijos atidėtus mokėjimus, PVM nepriemoka mažėjo. Mokesčių mokėtojų, kuriems dėl COVID-19 pandemijos iki 2021 m. rugpjūčio 31 d. buvo taikomos mokestinės pagalbos priemonės, VMI administruojama PVM COVID nepriemoka 2022 metų pabaigoje sudarė 45,5 mln. eurų, t. y. per 2022 metus sumažėjo 252 mln. eurų. Visa PVM nepriemoka (VMI ir muitinės), įvertinus ir kitą nei COVID nepriemoką, per 2022 metus sumažėjo 238,3 mln. eurų. Palyginti, per 2021 metus visa PVM nepriemoka buvo sumažėjusi 174,6 mln. eurų.

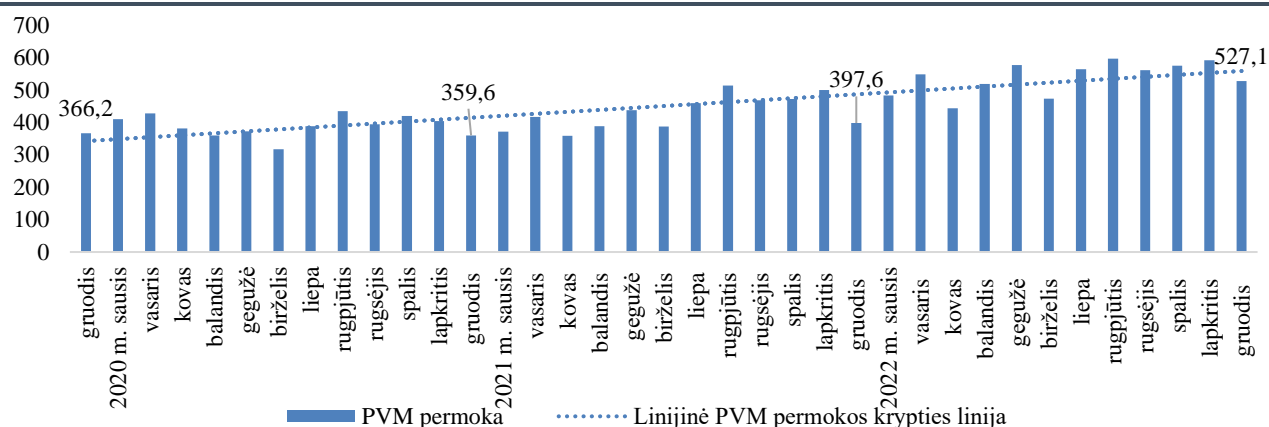
6 grafikas. PVM nepriemoka kiekvieno mėnesio pabaigoje, mln. eurų

Šaltiniai: VMI ir muitinė.

Augant atskaitomo PVM apimtims, didėjo PVM permokos dydis. PVM permoka 2022 metų pabaigoje sudarė 527,1 mln. eurų ir buvo 129,5 mln. eurų, arba 32,6 proc., didesnė nei 2021 metų pabaigoje. Pažymėtina, kad, augant eksportuotų prekių apimtims, atitinkamai kasmet stebimas PVM permokos augimas, vis daugiau deklaruojama įsigijimo PVM, kuris po deklaravimo iš susidariusios PVM permokos sugražinamas arba įskaitytas pateikus prašymą ir atitinkant PVM permokos gražinimui taikomus reikalavimus.

7 grafikas. PVM permoka kiekvieno mėnesio pabaigoje, mln. eurų

Šaltinis – VMI.

Administraciniai veiksniai (PVM nepriemokos ir permokos pasikeitimas) neturėjo esminės įtakos pajamų iš PVM surinkimo pokyčiui. Eliminavus administracinius veiksnius, pajamų iš PVM augimas buvo tik šiek tiek spartesnis nei deklaruotos PVM prievolės augimas. 2022 metais, įvertinus PVM permokos ir PVM nepriemokos pokyčius, pajamos iš PVM buvo 872,6 mln. eurų, arba 19,4 proc., didesnės nei pernai tuo pačiu metu. Palyginti su PVM sumokėjimo laikotarpiu, atitinkamos PVM prievolės augimas sudarė 18,7 proc.

5 lentelė. PVM pajamų pokytis, mln. eurų ir proc.

Duomenys		2021 metai	2022 metai	Pokytis	
				(+ / -)	%
1	Pajamos iš PVM, iš viso	4 708,6	5 736,4	1 027,7	21,8
2	PVM nepriemokos (mokesčių mokėtojų išskolinimo) pokytis	-174,6	-238,3	-63,7	
3	PVM permokos (skolos mokesčių mokėtojams) pokytis	38,0	129,5	91,4	
4 = 1 + 2 - 3	Pajamos iš PVM be PVM nepriemokos ir PVM permokos pokyčio	4 496,0	5 368,6	872,6	19,4

Šaltinis – Finansų ministerija.

GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS

Gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) į valstybės ir savivaldybių biudžetus per 2022 metus gauta **5 118,4** mln. eurų. Palyginti su 2021 metais, gauta 929,8 mln. eurų, arba 22,2 proc., daugiau. Palyginti su planu, gauta 478,4 mln. eurų, arba 10,3 proc., daugiau.

Į valstybės biudžetą per 2022 metus gauta **2 649 mln. eurų** GPM. Palyginti su 2021 metais, gauta 460,5 mln. eurų, arba 21 proc., daugiau. Palyginti su planu, gauta 245 mln. eurų, arba 10,2 proc., daugiau.

Pajamų iš GPM surinkimui įtakos turėję veiksniai

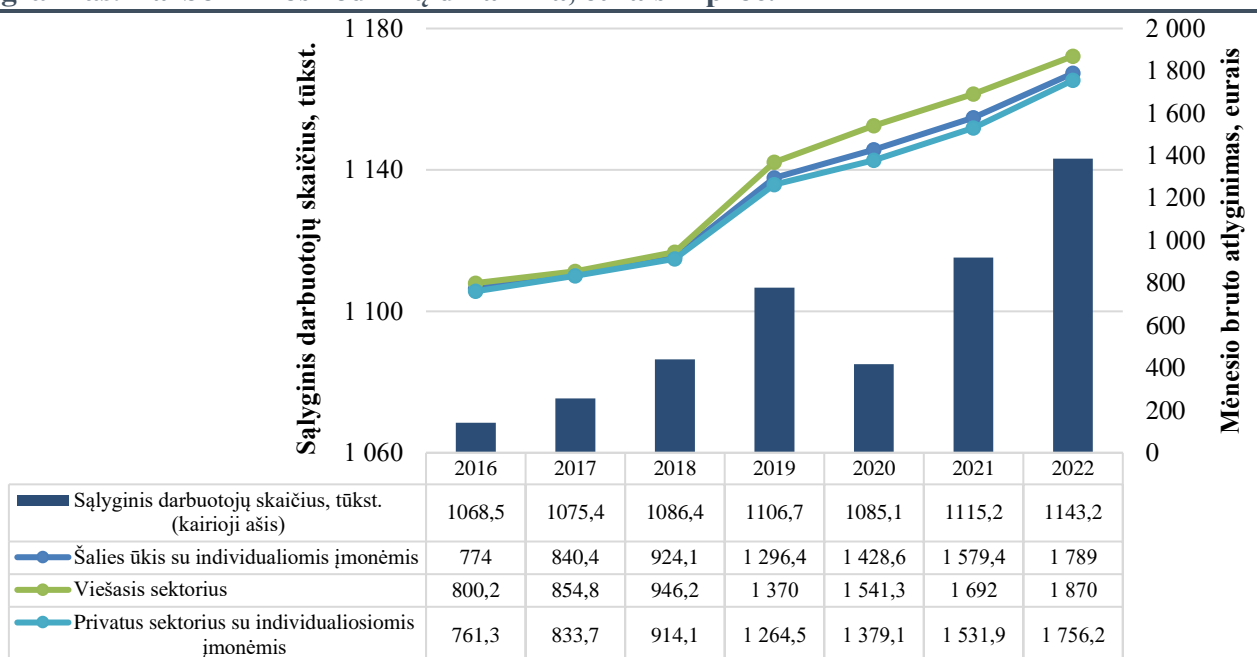
Palanki situacija darbo rinkoje. VDA duomenimis, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, įskaitant individualias įmones, 2022 metais siekė 1 789 eurus ir, palyginti su 2021 metų vidutiniu darbo užmokesčiu, padidėjo 13,3 proc. Sąlyginis darbuotojų skaičius 2022 metais siekė 1 143,2 tūkst. ir buvo 2,5 proc. didesnis nei 2021 metais.

2022 metų pavasarį, tikslinant 2022 metų pajamų iš GPM planą, buvo projektuotas 8,6 proc. 2022 metų metinis darbo užmokesčio fondo⁴ augimas. Faktinis darbo užmokesčio fondo augimas 2022 metais sudarė 16,1 proc., todėl 2022 metų pajamos iš GPM nuo su darbo santykiais susijusių pajamų dėl spartesnio, nei projektuota, darbo užmokesčio fondo augimo buvo apie 364 mln. eurų didesnės.

Vidutinio darbo užmokesčio augimo tempą lėmė nuo 2022 m. sausio 1 d. 13,7 proc. (nuo 642 iki 730 eurų) padidinta minimalioji mėnesinė alga (toliau – MMA) ir tolesnis spartus atlyginimų augimas tiek privačiame (14,6 proc.), tiek viešajame (10,5 proc.) sektoriuose.

⁴ Rodiklis, pagal kurį vertinamas tiek darbo užmokesčio dydis, tiek dirbančių asmenų skaičius.

8 grafikas. Darbo rinkos rodiklių dinamika, eurai ir proc.

Šaltinis – VDA.

Gražinta didžioji dalis 2020 ir 2021 metais dėl COVID-19 pandemijos atidėtų GPM įmokų. Mokesčių mokėtojų, kuriems buvo suteikta galimybė atidėti gyventojų pajamų mokesčio prievolių, susidariusių iki 2021 m. rugpjūčio 31 d., mokėjimus be delspinigių ir neatliekant išieškojimo veiksmų, šio mokesčio COVID nepriemoka 2023 m. sausio 1 d. sudarė 16,8 mln. eurų, t. y. per 2022 metus sumažėjo 79,8 mln. eurų (palyginti per 2021 metus buvo sumažėjusi 25,5 mln. eurų).

Mažesni GPM permokos gražinimai už 2021 metus. Per 2022 metus gyventojams gražinta 273,6 mln. eurų GPM permokų, t. y. 17,1 mln. eurų (5,9 proc.) mažiau nei 2021 metais. Gražinimų neigiamas pokytis susidarė dėl išskirtinai aukštos palyginamosios bazės – didelių GPM gražinimų 2021 metais. Nuo 2020 m. liepos 1 d. padidinus neapmokestinamąjį pajamų dydį (toliau – NPD), kurio taikymas buvo numatytas atgaline data visiems 2020 metams, faktinis šios lengvatos pritaikymas už pirmąjį 2020 metų pusmetį įvyko deklaruojant 2020 metų pajamas ir susigrąžinus permoką 2021 metais.

2021 metų pajamų mokesčio deklaracijose deklaruotų lengvatinių išlaidų, nuo kurių 2022 metais buvo gražinama dalis sumokėto GPM, suma augo 8,7 proc.

6 lentelė. Duomenys apie gyventojus, metinėse pajamų mokesčio deklaracijose deklaruojamus patirtas lengvatinės išlaidas

	Gyventojų skaičius, tūkst.			Įmokų suma, mln. eurų		2021 ir 2020 metų palyginimas	
	2020	2021	%	2020	2021	(+ / -)	%
Iš viso	376,6*	376,6*	0	303,6	328,9	25,3	8,3
Gyvybės draudimo įmokos	278,4	283,1	1,7	209,4	228,2	18,7	9
Palūkanos už suteiktas paskolas gyvenamajam būstui statyti arba įsigyti	49,9	46,2	-7,5	18,2	14,5	-3,7	-20,2
Įmokos už studijas	43	39,5	-8,3	52,6	54,9	2,3	4,3
Gražintos paskolos (jų dalis), skirtos išlaidoms už studijas padengti	13,1	14,6	11,6	3,5	4,5	1	27,3

	Gyventojų skaičius, tūkst.			Įmokų suma, mln. eurų		2021 ir 2020 metų palyginimas	
	2020	2021	%	2020	2021	(+ / -)	%
Įmokos į papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondus	36,5	37,2	1,9	19,9	26,8	6,9	34,9
2019–2021 metams laikinai praplėstas lengvatinių išlaidų sąrašas							
Iš viso	25,1*	29,2*	16,4	16,2	18,6	2,4	14,7
Pastatų, statinių remonto, apdailos (išskyrus renovaciją) darbų išlaidos	7,1	7,1	0	9,6	9,7	0,1	0,8
Lengvųjų automobilių remonto paslaugų išlaidos (neįskaitant atsarginių detalių, eksploatacinių medžiagų kainos)	18,4	22,5	22,5	6,3	8,5	2,2	35
Vaikų priežiūros paslaugų išlaidos	0,3	0,4	29,9	0,3	0,4	0,1	30,8

* Unikalus gyventojų skaičius.

Šaltinis – VMI.

Reikšmingai išaugusios GPM įmokos pagal metinėje pajamų deklaracijoje deklaruotą prievolę. Gyventojai, 2021 metų gyventojų pajamų mokesčio deklaracijoje deklaravę mokėtiną GPM, 2022 metais sumokėjo 465,9 mln. eurų, t. y. 172,1 mln. eurų (58,6 proc.) daugiau nei 2021 metais. Tai dažniausiai gyventojai, per metus gavę B klasės pajamų, pvz., vykdę individualią veiklą, uždirbę iš turto nuomos arba pardavimo. Taip pat mokėtino GPM suma susidarė ir gyventojams, kuriems mokestiniu 2021 metų laikotarpiu buvo taikytas per didelis NPD.

GPM struktūra pagal mokesčio rūšis

Pagal mokesčio mokėjimo tvarką gyventojų pajamos skirstomos į dvi klases – A ir B. Pajamų mokesčių nuo A klasei priskiriamų apmokestinamųjų pajamų apskaičiuoti, išskaičiuoti ir pervesti į biudžetą privalo išmokas išmokėjęs asmuo. Tokių pajamų pavyzdžiai – darbo užmokestis, ligos, tėvystės, motinystės, vaiko priežiūros išmokos, dividendai, autoriniai atlyginimai ir kt. GPM nuo šio tipo pajamų dažniausiai sumokamas jų išmokėjimo momentu. GPM nuo B klasei priskiriamų pajamų apskaičiuoti ir sumokėti privalo tokių išmokų gavęs asmuo. Tai gyventojų individualios veiklos pajamos, gautos palūkanos, finansinių priemonių pardavimo pajamos, turto pardavimo pajamos, turto nuomos pajamos, kai nuomojama fiziniam asmeniui, nevykdančiam individualios veiklos, ir kt. GPM už šio tipo pajamas paprastai sumokamas kitą mokesstinį laikotarpį, nei jos buvo gautos, jas už praėjusį laikotarpį deklaruojant metinėje gyventojų pajamų deklaracijoje (kurios pateikimo terminas – kitų metų gegužės 1 d.). Taigi priklausomai nuo to, ar GPM mokamas už A ar B klasės pajamas, jos gaunamos atitinkamai už einamąjį arba už praėjusį laikotarpį.

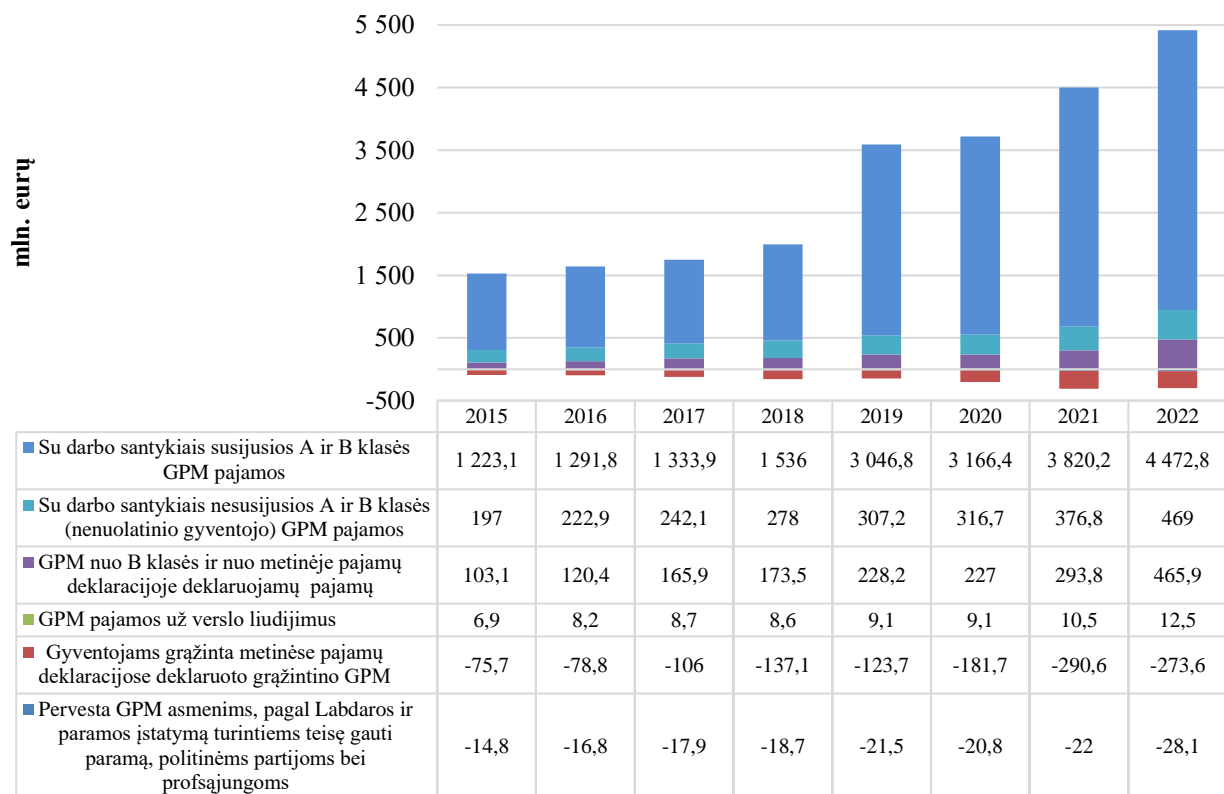
GPM nuo pajamų, susijusių su darbo santykiais⁵, sudaro didžiąją dalį per metus gaunamų pajamų iš GPM. 2022 metais jis sudarė 82,5 proc. į valstybės ir savivaldybių biudžetus sumokėto GPM. Palyginti su 2021 metais, su darbo santykiais susijusio GPM gauta 17,1 proc. daugiau.

2022 metais GPM nuo su darbo santykiais nesusijusių pajamų⁶ sudarė 17,5 proc. į valstybės ir savivaldybių biudžetus sumokėto GPM. Palyginti su 2021 metais, GPM nuo šios rūšies pajamų surinkta 39,1 proc. daugiau.

⁵ Nuolatinio gyventojų A klasės ir nenuolatinio gyventojų B klasės pajamos.

⁶ Nuolatinio gyventojų A klasės ir nenuolatinio bei nuolatinio gyventojų B klasės (įskaitant pajamas iš veiklos, vykdomos pagal verslo liudijimą) pajamos.

9 grafikas. Pajamų iš GPM struktūra

Pastaba. 2019 metais GPM dalis nuo su darbo santykiais susijusių pajamų reikšmingai padidėjo dėl GPM ir dalies darbdavio mokamų socialinio draudimo įmokų sujungimo siekiant užtikrinti bendrosios pensijos dalies finansavimą iš valstybės biudžeto. Dėl šios priežasties GPM tarifas su darbo santykiais susijusioms pajamoms išaugo nuo 15 proc. iki 20 proc., o bruto darbo užmokestis buvo perskaičiuotas (padidintas) taikant koeficientą 1,289.

Šaltinis – Finansų ministerija.

GPM nuo su darbo santykiais susijusių pajamų

Mėnesinių pajamų mokesčio deklaracijų (GPM313 forma), kurias teikia mokesčių išskaičiuojantys asmenys (t. y. darbdaviai, mokantys atlyginimus, įmonės, mokačios kitų rūšių GPM apmokestinamas pajamas gyventojams ir pan.), duomenimis, 2022 metais buvo išmokėta 25,4 mlrd. eurų su darbo santykiais susijusių A klasės išmokų (iš esmės – darbo užmokesčio), nuo jų apskaičiuotas GPM sudarė 4,4 mlrd. eurų. Daugiausia GPM nuo su darbo santykiais susijusių A klasės pajamų deklaruota apdirbamosios gamybos (714,7 mln. eurų) bei didmeninės ir mažmeninės prekybos (625,9 mln. eurų) veiklose.

Nors su darbo santykiais susijusioms pajamoms taikomas 20 proc. GPM tarifas, dėl taikomo NPD efektyvusis tarifas yra mažesnis. 2022 metais mažiausias jo dydis – 13,6 proc. – buvo apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklos sektoriuje, kuris pasižymi mažu darbo užmokesčiu⁷. Pažymėtina, kad informacijos ir ryšių veiklos bei finansinės ir draudimo veiklos sektoriuose, išsiskiriančiuose dideliu darbo užmokesčiu, GPM efektyvusis tarifas buvo artimiausias GPM įstatymu nustatytam tarifui ir sudarė 19,6 proc., t. y. šiuose sektoriuose buvo pritaikyta mažiausiai NPD.

⁷ Kuo žemesnis bruto darbo užmokestis, tuo didesnis NPD taikomas ir atitinkamai tuo mažesnis GPM efektyvusis tarifas.

7 lentelė. 2022 metais su darbo santykiais susijusios A klasės pajamos, nuo jų išskaičiuotas GPM ir GPM efektyvusis tarifas pagal ekonomines veiklas, mln. eurų ir proc.

Ekonominė veikla	Su darbo santykiais susijusios išmokos	Išmokų struktūra, proc.	GPM nuo su darbo santykiais susijusių išmokų	GPM efektyvusis tarifas, proc.
A. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	388,2	1,5	61,4	15,8
B. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	50,1	0,2	8,5	17
C. Apdirbamoji gamyba	4 178,4	16,4	714,7	17,1
D. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	247,3	1	45,3	18,3
E. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	260,5	1	42,5	16,3
F. Statyba	1 498,8	5,9	245,1	16,4
G. Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	3 790,8	14,9	625,9	16,5
H. Transportas ir saugojimas	2 253,6	8,9	385,3	17,1
I. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	538,2	2,1	73,4	13,6
J. Informacija ir ryšiai	1 659,1	6,5	324,7	19,6
K. Finansinė ir draudimo veikla	786,7	3,1	154,3	19,6
L. Nekilnojamojo turto operacijos	245,9	1	41,8	17
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	1 399,2	5,5	263	18,8
N. Administracinė ir aptarnavimo veikla	853,7	3,4	126,6	14,8
O. Viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas	1 994,7	7,8	367,4	18,4
P. Švietimas	2 332	9,2	402,6	17,3
Q. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	2 386	9,4	426,2	17,9
R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	375,6	1,5	60,2	16
Kita veikla	178	0,7	26,8	15
Iš viso	25 416,7	100	4 395,7	17,3

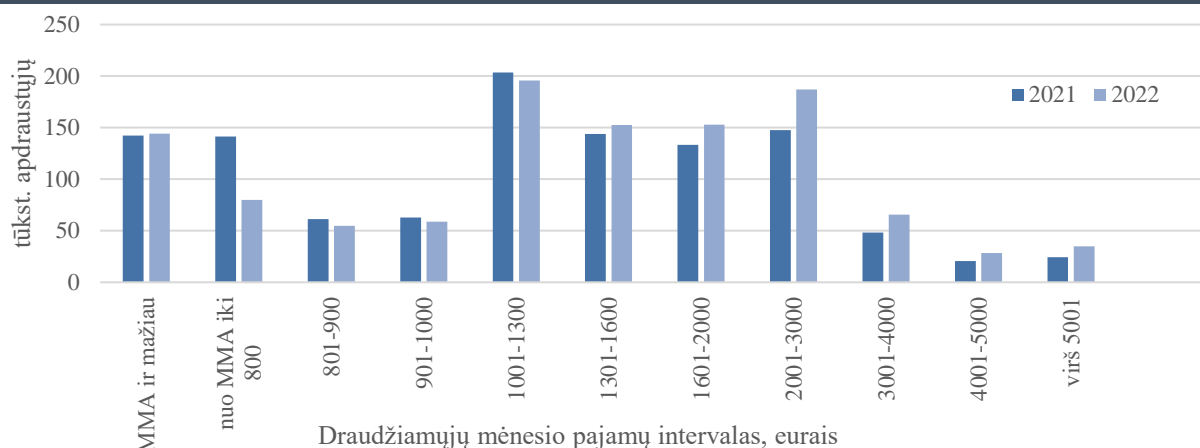
Šaltinis – VMI.

Duomenys apie dirbančių asmenų pasiskirstymą priklausomai nuo pajamų dydžio leidžia geriau suprasti, kurios dirbančių asmenų grupės reikšmingiausiai prisidėjo prie pokyčių renkant GPM nuo su darbo santykiais susijusių A klasės pajamų.

2022 metais apdraustieji⁸, kurių vidutinės draudžiamosios mėnesio pajamos⁹ buvo mažesnės nei MMA arba jai lygios, sudarė 12,5 proc. visų apdraustųjų, t. y. 0,1 procentinio punkto mažiau nei prieš metus. Tad apdraustieji, kurių atlyginimai iš esmės priklauso nuo MMA dydžio, vis dar turi apčiuopiamos įtakos pajamų iš GPM surinkimui. Dar 60,2 proc. apdraustųjų pajamos buvo didesnės nei MMA, bet neviršijo 2 000 eurų, prieš metus tokie asmenys sudarė 66,1 proc. visų dirbančių asmenų. Pažymėtina, kad 2022 metais apdraustųjų dalis nuo visų dirbančių asmenų reikšmingiausiai – nuo 21,3 proc. iki 27,3 proc. – augo uždirbančių daugiau nei 2 000 eurų draudžiamųjų pajamų grupėse.

⁸ Apdraustieji – fiziniai asmenys, kurie valstybinio socialinio draudimo įmokas moka patys arba už juos šias įmokas moka draudėjai. Didžioji dalis apdraustųjų (virš 90 proc.) – pagal darbo sutartis dirbantys asmenys, tačiau į šį skaičių taip pat patenka asmenys, auginantys vaikus iki 3 metų, autoriai, sportininkai, atlikėjai, mažųjų bendrijų vadovai ir kt., bet nepatenka savarankiškai pagal individualios veiklos pažymą dirbantys asmenys.

⁹ Apdraustųjų, dirbančių pagal darbo sutartis, – bruto darbo užmokestis.

10 grafikas. Apdraustųjų skaičius pagal vidutines draudžiamąsias mėnesio pajamas, tūkst.

Šaltinis – statistinių duomenų portalas „Atvira Sodra“.

AKCIZAI

Per 2022 metus į valstybės biudžetą surinkta **1 669,4 mln. eurų** akcizų. Palyginti su 2021 metais, į valstybės biudžetą gauta 11,5 mln. eurų, arba 0,7 proc., daugiau pajamų iš akcizų. 2022 metų pajamų iš akcizų planas įvykdytas 98,9 proc. ir į biudžetą gauta 18 mln. eurų pajamų mažiau, nei planuota.

Akcizus administruoja VMI ir muitinė, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo ir Lietuvos Respublikos akcizų įstatymais. Muitinės administruojami importo akcizai apskaičiuojami ir į muitinės mokesčių surenkamąją sąskaitą sumokami tik tais atvejais, kai importuojamos akcizais apmokestinamos prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą ir negabenamos į akcizinių prekių sandėlius. Kai importuojamos akcizais apmokestinamos prekės per 5 dienas nuo prekių išleidimo į laisvą apyvartą dienos nugabenamos į akcizais apmokestinamų prekių sandėlį arba į akcizais apmokestinamų prekių sandėlio savininko, gaunančio tokias prekes, nurodytą tiesioginio pristatymo vietą, akcizų už šias prekes administravimą perima VMI.

8 lentelė. VMI ir muitinės administruojamos pajamos iš akcizų, mln. eurų ir proc.

Adminis-tratorius	2021 metų faktas	2022 metų planas	2022 metų faktas	Fakto pokytis		Plano įvykdymas	
				(+ / -)	%	(+ / -)	%
VMI	1 633,7	1 662,1	1 652	18,3	1,1	-10,1	99,4
Muitinė	24,3	25,3	17,4	-6,8	-28,2	-7,9	68,8
Iš viso	1 657,9	1 687,4	1 669,4	11,5	0,7	-18	98,9

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pajamų iš akcizų surinkimui įtakos turėję veiksniai

Akcizais apmokestinamų prekių pardavimų pokyčiai. Pajamų iš akcizų 2022 metais, palyginti su 2021 metais, surinkta daugiau dėl augusių kai kurių akcizais apmokestinamų prekių pardavimų: 2021 metų gruodį–2022 metų lapkritį¹⁰, palyginti su 2020 metų gruodžiu–2021 metų

¹⁰ Kadangi akcizai už atitinkamą mėnesį deklaruojami ir sumokami iki kito mėnesio 15 dienos, analizuojant šio mokesčio surinkimą konkrečiu laikotarpiu aktualūs vienu mėnesiu ankstesni duomenys. Pavyzdžiui, analizuojant 2022 metų pajamų iš akcizų surinkimą, nagrinėjami akcizais apmokestinamų prekių pardavimai nuo 2021 metų gruodžio iki 2022 metų lapkričio.

lapkričiu, augo cigarų ir cigarilių, elektroninių cigarečių skysčio, kaitinamojo tabako produktų, benzino ir suskystintų automobilių dujų pardavimai didmeninėje rinkoje. Dėl mažesnių pardavimų mažiau pajamų iš akcizų buvo surinkta už tarpinius produktus, rūkomąjį tabaką, elektros energiją bei dyzelinius degalus, už kuriuos gautos pajamos sudaro didelį svorį akcizų pajamose. Taip pat krito ir didelį svorį akcizų pajamose turinčių prekių – etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų bei cigarečių – pardavimai.

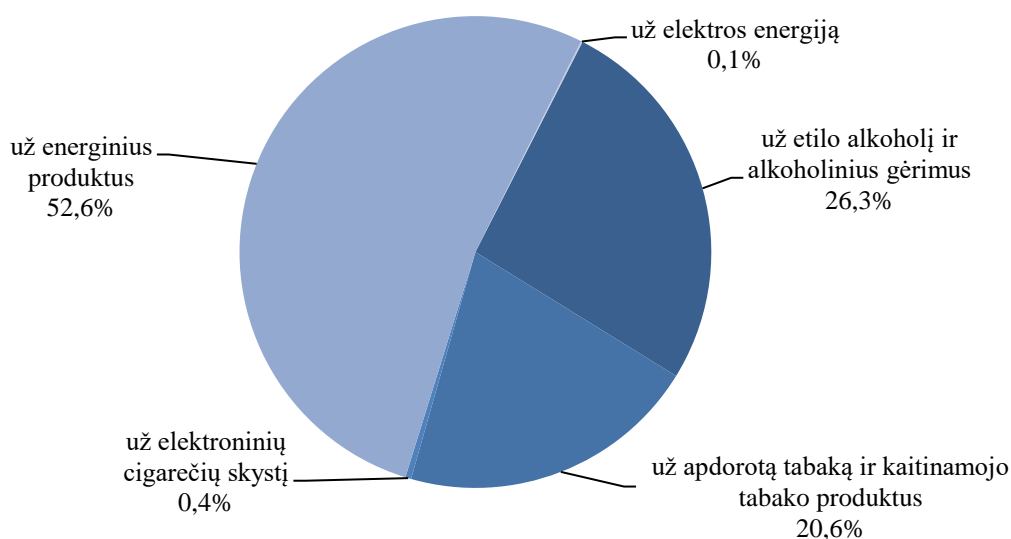
Didesni akcizų tarifai. Pajamų iš akcizų surinkimui 2022 metais teigiamą įtaką turėjo taikyti didesni akcizų tarifai apdoroto tabako produktams (padidinti nuo 2021 m. kovo 1 d. ir nuo 2022 m. sausio 1 d.), kaitinamojo tabako produktams, elektroninių cigarečių skysčiui bei etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams (padidinti nuo 2022 m. sausio 1 d.).

Atidėtų mokėjimų gražinimas. Mokesčių mokėtojų, kuriems buvo suteikta galimybė atidėti akcizų prievolių, susidariusių iki 2021 m. rugpjūčio 31 d., mokėjimus be delspinigių ir neatliekant išieškojimo veiksmų, šio mokesčio COVID nepriemoka 2023 m. sausio 1 d. sudarė 1 mln. eurų, t. y. per 2022 metus sumažėjo 7,7 mln. eurų (palyginti, per 2021 metus buvo sumažėjusi 13,9 mln. eurų).

Pajamų iš akcizų surinkimas pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes

2022 metais, kaip ir ankstesniais metais, didžiausią į valstybės biudžetą surinktų akcizų dalį – 52,6 proc. (878,6 mln. eurų) – sudarė akcizai už energinius produktus. Akcizų pajamos už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus sudarė 26,3 proc. (438,6 mln. eurų), už apdorotą tabaką ir kaitinamojo tabako produktus – 20,6 proc. (344,7 mln. eurų), už elektroninių cigarečių skystį – 0,4 proc. (6 mln. eurų), už elektros energiją – 0,1 proc. (1,5 mln. eurų) visų akcizų pajamų. Palyginti su 2021 metais, 2022 metais surinktų akcizų už apdorotą tabaką ir kaitinamojo tabako produktus dalis nuo visų akcizų pajamų padidėjo 1,3 procentinio punkto, už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus – 0,6 procentinio punkto, už elektroninių cigarečių skystį – 0,1 procentinio punkto, atitinkamai 2 procentiniais punktais sumažėjo akcizų dalis už energinius produktus. Akcizų už elektros energiją dalis nuo visų akcizų pajamų iš esmės nesikeitė.

11 grafikas. Akcizų pajamų struktūra 2022 metais, proc.

Šaltinis – Finansų ministerija.

9 lentelė. Pajamų iš akcizų surinkimas pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes, mln. eurų

Akcizais apmokestinamų prekių grupės	2021 metų faktas	2022 metų faktas	Fakto pokytis		Dalis akcizų struktūroje
			(+ / -)	%	%
IŠ VISO AKCIZŲ, iš jų:	1 657,9	1 669,4	11,5	0,7	100
už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus, iš jų:	425,1	438,6	13,6	3,2	26,3
už vyną ir kitus fermentuotus gėrimus	49,1	54,3	5,2	10,6	3,3
už tarpinius produktus	6,6	5,8	-0,8	-12,5	0,3
už etilo alkoholį	272	275	3	1,1	16,5
už alų	97,4	103,6	6,1	6,3	6,2
už apdorotą tabaką ir kaitinamojo tabako produktus, iš jų:	321,5	344,7	23,2	7,2	20,6
už cigaretes	283	285,3	2,3	0,8	17,1
už cigarus ir cigariles	7,3	9,1	1,8	24,8	0,5
už rūkomąjį tabaką	7,4	7,1	-0,3	-4,3	0,4
už kaitinamojo tabako produktus	23,8	43,2	19,4	81,8	2,6
už elektroninių cigarečių skystį	4,6	6	1,4	30,6	0,4
už energinius produktus, iš jų:	905,2	878,6	-26,6	-2,9	52,6
už variklių benzina, jo pakaitalus ir priedus	160,7	174,4	13,7	8,5	10,4
už gazolius, jų pakaitalus ir priedus	697,1	656	-41	-5,9	39,3
už gazolius, skirtus naudoti žemės ūkio veikloje, įskaitant žuvininkystėje	18,2	16	-2,2	-12	1
už suskystintas dujas, skirtas automobiliams	22,6	24,5	1,9	8,3	1,5
už kitus energinius produktus	6,7	7,6	1	14,7	0,5
už elektros energiją	1,6	1,5	-0,1	-3,8	0,1

Šaltinis – Finansų ministerija (suvestiniai VMI ir muitinės duomenys).

Pajamos iš akcizų už energinius produktus

2022 metais pajamų iš akcizų už **energinis produktus** gauta **878,6 mln. eurų**, t. y. 26,6 mln. eurų (2,9 proc.) mažiau nei 2021 metais.

Pajamų sumažėjimą lėmė kritę dyzelinių degalų pardavimai didmeninėje rinkoje: 2021 metų gruodį–2022 metų lapkritį, palyginti su 2020 metų gruodžiu–2021 metų lapkričiu, dyzelinių degalų pardavimai sumažėjo 5,1 proc., naudojamų žemės ūkio veikloje – 4,1 proc., o benzino pardavimai išaugo 9,1 proc., suskystintų automobilių dujų – 8,4 proc.

10 lentelė. Akcizais apmokestinamų degalų pardavimai, litrais, tonomis ir proc.

Akcizais apmokestinamų prekių grupė	Matavimo vienetai	2020 m. gruodis–2021m. lapkritis	2021 m. gruodis–2022 m. lapkritis	Pokytis	
				(+ / -)	%
Variklių benzinas	Kiekis, tūkst. litrų	343 808	374 955	31 147	9,1
Dyzeliniai degalai	Kiekis, tūkst. litrų	1 867 956	1 773 560	-94 396	-5,1
Žymėti dyzeliniai degalai, naudojami žemės ūkio veikloje	Kiekis, tūkst. litrų	280 984	269 541	-11 443	-4,1
Suskystintos automobilių dujos	Kiekis, tonomis	71 680	77 715	6 035	8,4

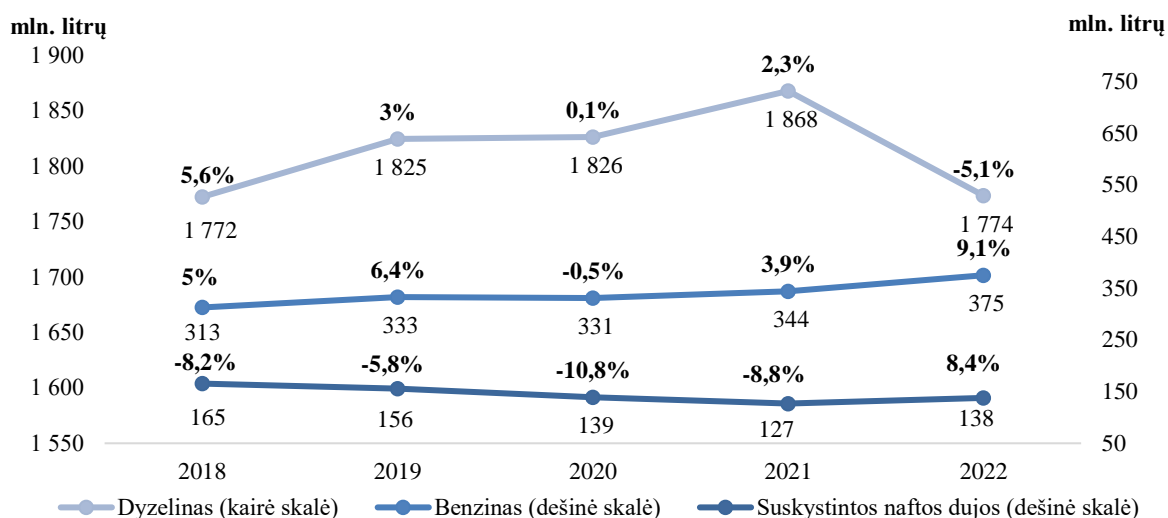
Šaltinis – VMI.

Metiniams degalų pardavimų pokyčiams įtakos taip pat turėjo žema palyginamoji bazė – 2020 metų gruodį–2021 metų lapkritį pardavimų apimčių augimą stabdė karantino metu nuo 2020 m. gruodžio 16 d. įvesti asmenų judėjimo apribojimai, galioję dalį analizuojamo laikotarpio. Panagrinėjus atskirų mėnesių duomenis, pirmuosius 5 2022 metų mėnesius buvo stebimas benzino ir suskystintų

automobilių dujų pardavimų augimas, o nuo 2022 metų birželio ėmė mažėti tiek benzino, tiek dyzelinių degalų pardavimai (pastarieji mažėjo nuo kovo mėnesio iki metų pabaigos). 2022 metų birželį–lapkritį, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2021 metais, benzino pardavimai krito 2 proc., dyzelinių degalų – 11,9 proc.; suskystintų automobilių dujų pardavimai augo 3,5 proc.

Benzino pardavimų pokyčiams teigiamą įtaką turėjo augantis transporto priemonių parkas. VĮ „Regitra“ duomenimis, per 2022 metus benzinu varomų transporto priemonių skaičius išaugo 5,2 proc. (iš jų vien tik benzinu varomų – 4 proc.). Dyzeliniais degalais varomų transporto priemonių skaičius augo 2,1 proc., o transporto priemonių, turinčių suskystintų dujų įrangą, – esmingai nekito (sumažėjo 0,3 proc.).

Analizuojant degalų pardavimų didmeninėje rinkoje dinamiką 2018–2022 metais, matyti, kad 2018 ir 2019 metais augo tiek benzino, tiek dyzelinių degalų pardavimai, o nuo 2019 metų benzino pardavimų augimo tempas ėmė viršyti dyzelinių degalų pardavimų augimo tempą. 2020 metais dėl karantino metu įvestų asmenų judėjimo apribojimų šių degalų pardavimų apimtys išliko panašaus lygio kaip ir 2019 metais, o 2021 metais vėl išaugo, tačiau augimą pristabdė dalį metų galioję judėjimo ribojimai. Augant benzino ir dyzelinių degalų pardavimams, suskystintų naftos dujų paklausa gana ženkliai sumažėjo – pardavimai per 4 metus susitraukė beveik 30 proc. 2022 metais degalų rinkoje susiklostė visai kitokia padėtis – 2018–2021 metais augę dyzelinių degalų pardavimai stipriai sumažėjo ir beveik grįžo į 2018 metų lygį, o suskystintų naftos dujų pardavimai ženkliai išaugo. Dyzelinių degalų pardavimų sumažėjimui 2022 metais įtakos galėjo turėti populiarėjančios benzinu varomos transporto priemonės ir elektromobiliai (per 2022 metus jų dalis transporto priemonių parke atitinkamai išaugo 0,4 procentinio punkto (nuo 28,1 iki 28,5 proc.) ir 0,2 procentinio punkto (nuo 0,3 iki 0,5 proc.), o dyzeliu varomų transporto priemonių dalis sumažėjo 1 procentiniu punktu (nuo 61 iki 60 proc.)), taip pat Lenkijos vykdyta degalų apmokestinimo politika (plačiau žr. interparą „Dyzelinių degalų kainų kaimyninėse šalyse poveikis Lietuvos dyzelinių degalų rinkai“). Suskystintų naftos dujų pardavimų išaugimui įtakos, tikėtina, turėjo pasaulinė energetikos krizė, dėl kurios stipriai išaugo degalų kainos, ir vairuotojai, eksploatuojantys transporto priemones su dujine įranga, rinkosi ekonomiškensnį degalų variantą – daugiau važinėjo su suskystinomis naftos dujomis, kurių kainos atotrūkis nuo benzino kainos 2022 metais dar labiau išaugo. VDA duomenimis, 2022 metais, palyginti su 2021 metais, benzinai vidutiniškai pabrango trečdaliu (nuo 1,29 iki 1,70 euro, arba apie 0,42 euro už litrą), suskystintos automobilių dujos – apie 17 proc. (nuo 0,63 iki 0,74 euro, arba 0,11 euro už litrą), dyzeliniai degalai – apie 1,5 karto (nuo 1,19 iki 1,75 euro, arba 0,56 euro už litrą). Taigi, benzino ir dujų kainų skirtumas padidėjo 0,30 euro (nuo 0,66 iki 0,96 euro) už litrą.

12 grafikas. Degalų pardavimų dinamika 2018–2022 metais*, mln. litrų ir proc.

* Metiniai pardavimų duomenys atitinka pajamų gavimo laikotarpį. Pavyzdžiui, 2022 metų duomenys atspindi 2021 metų gruodžio–2022 metų lapkričio pardavimus.

Šaltinis – VMI.

Intarpas. Dyzelinių degalų kainų kaimyninėse šalyse poveikis Lietuvos dyzelinių degalų rinkai

Trumpai

2022 metais Lenkijoje dyzelinis kuras buvo pigesnis nei Lietuvoje, daugiausia dėl jam laikinai sumažinto PVM tarifo. Sumažinti akcizai bei euro atžvilgiu susilpnėjęs zlotas taip pat prisidėjo prie kainų atotrūkio. Kainų skirtumas, tikėtina, lėmė degalų pardavimų sumažėjimą Lietuvos pasienyje su Lenkija, tačiau šis sumažėjimas esmingai nepaveikė bendros dyzelinių degalų paklausos Lietuvoje.

Temos aktualumas

VĮ „Regitra“ duomenimis (2023 m. sausio 1 d.) apie 60 proc. Lietuvoje registruotų transporto priemonių yra varomos dyzeliniu kuru, iš jų 13,4 proc. sudaro krovinius gabenančios ir keleivius vežančios transporto priemonės (vilkikai, sunkvežimiai, autobusai ir pan.).¹¹ Šios transporto priemonės kartu su Lietuvoje neregistruotomis, tačiau tranzitu per Lietuvą važiuojančiomis tokiomis transporto priemonėmis, sunaudoja apie pusę Lietuvoje parduodamų dyzelinių degalų.¹² Atsižvelgiant į tai, kad Lietuva yra nedidelės teritorijos tranzitinė šalis, taip pat į šių transporto priemonių mobilumą bei didelę degalų bakų talpą, dyzelinių degalų pardavimams Lietuvoje reikšmingesni šių degalų kainų skirtumai, palyginti su kaimyninėmis valstybėmis, gali lemti sumažėjusią degalų paklausą Lietuvoje. Kainų skirtumai, nors ir mažesne apimtimi, taip pat aktualūs ir naudojant lengvuosius automobilius – pasienio gyventojams bei lengvaisiais automobiliais keliaujantiems ne vien Lietuvos teritorijoje.

Dyzelinių degalų kainos Lietuvoje ir kaimyninėse ES valstybėse

Latvijoje dyzelinių degalų kaina istoriškai buvo ir po 2022 metų degalų kainų šuolio išliko didesnė nei Lietuvoje (daugiausia dėl taikytų didesnių mokesčių (be PVM)¹³), tad dyzelinių degalų kainos šioje šalyje negalėjo turėti neigiamos įtakos degalų pardavimų apimtims Lietuvoje. Lenkijoje iki 2022 metų šių degalų kaina buvo panaši į Lietuvos (tokia pati arba keliais euro centais didesnė), tačiau 2022 metais kainų skirtumas, palyginti su Lietuva, tapo reikšmingas – Lenkijoje dyzeliniai degalai

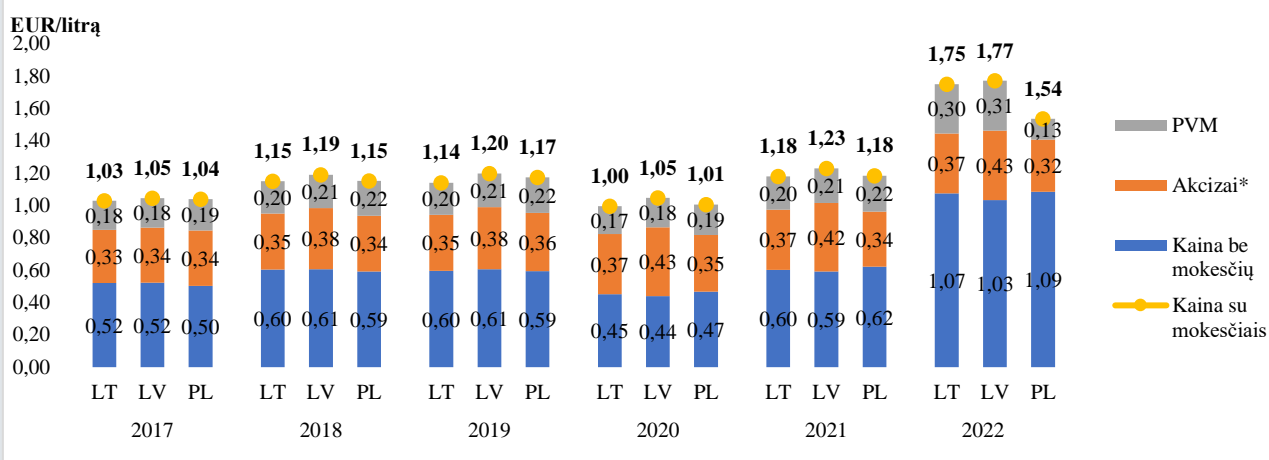
¹¹ Dauguma krovinius gabenančių ir keleivius vežančių transporto priemonių varomos dyzeliniais degalais. Lietuvoje tokių transporto priemonių yra apie 97 proc., panaši situacija visoje Europoje (<https://www.acea.auto/files/ACEA-report-vehicles-in-use-europe-2023.pdf>).

¹² Finansų ministerijos skaičiavimais, remiantis VMI duomenimis iš degalinių teikiamų PVM deklaracijų, iš mokesčio už aplinkos teršimą iš mobiliųjų taršos šaltinių deklaracijų bei Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“ teikta informacija.

¹³ Latvija be akcizų į degalų kainą įskaičiuoja ir mokesťį už privalomą atsargų rezervo kaupimą. Akcizų tarifas Latvijoje didesnis nei Lietuvoje nuo 2020 metų.

vidutiniškai apie 0,21 euro už litrą (su PVM) kainavo pigiau nei Lietuvoje (be PVM – apie 0,04 euro už litrą pigiau)¹⁴.

13 grafikas. Vidutinės mažmeninės dyzelinių degalų kainos ir mokesčiai jose Latvijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje 2017–2022 metais, EUR/litrą

Šaltiniai: Europos Komisija (https://energy.ec.europa.eu/data-and-analysis/weekly-oil-bulletin_en), Finansų ministerijos skaičiavimai

*Įskaitant kitus mokesčius (Latvijoje – atsargų rezervo kaupimo mokestį, Lenkijoje – kuro ir emisijos mokesčius).

Reikšmingi kainų skirtumai ir jų priežastys

Įvertinus tai, kad dyzelinių degalų kaina be mokesčių (be akcizų ir PVM) Lietuvoje ir Lenkijoje nagrinėjamu laikotarpiu buvo panaši (skyrėsi 0,01–0,02 euro/litrą), kainų skirtumą su Lenkija 2022 metais iš esmės nulėmė šios šalies vykdyta mokesčių politika, dėl kurios akcizų skirtumas išaugo iki 0,05 euro už litrą, o PVM – iki 0,18 euro už litrą. Lenkijoje nuo 2021 m. gruodžio 20 d. buvo sumažinti akcizai¹⁵, dėl ko dyzelinių degalų kaina sumažėjo apie 0,02 euro/litrą, o nuo 2022 m. vasario 1 d. ir PVM tarifas (nuo 23 iki 8 procentų), dėl ko dyzelinių degalų kaina sumažėjo apie 0,09 euro/litrą. Sumažinti mokesčiai buvo taikomi iki 2022 m. gruodžio 31 d. Palyginti, Lietuvoje 2021–2022 metais dyzeliniams degalams buvo taikomas vienas mažiausių Europos Sąjungoje – 372 eurų už 1 000 litrų akcizų tarifas ir standartinis 21 proc. PVM tarifas.

11 lentelė. Akcizų tarifai, kuro ir emisijos mokesčiai dyzelinių degalų kainoje Lenkijoje 2021–2023 metais, PLN/EUR/1000 litrų, proc.

	Matavimo vienetai	Nuo 2021 m. sausio 1 d.	Nuo 2021 m. gruodžio 20 d.	Nuo 2022 m. sausio 1 d.*	Nuo 2023 m. sausio 1 d.
Akcizų tarifas	PLN / 1 000 litrų	1 145	1 065	1 104	1 160
	EUR / 1 000 litrų	250,91	229,84	235,69	246,19
Kuro mokestis	PLN / 1 000 litrų	338,53	338,53	329,12	372,9
	EUR / 1 000 litrų	74,18	73,06	70,26	79,14
Emisijos mokestis	PLN / 1 000 litrų	80	80	80	80
	EUR / 1 000 litrų	17,53	17,26	17,08	16,98
Akcizai viso	PLN / 1 000 litrų	1 563,53	1 483,53	1 513,12	1 612,9
	EUR / 1 000 litrų	342,62	320,16	323,04	342,31

Šaltiniai: Europos Komisija (https://energy.ec.europa.eu/data-and-analysis/weekly-oil-bulletin_en, https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/advSearchForm.html),

¹⁴ Kaina su PVM yra aktualesnė gyventojams ir įmonėms, kurios nėra PVM mokėtojos. Įmonėms, kurios yra PVM mokėtojos (įskaitant vežėjus), perkant degalus savo šalyje įsigijimo PVM galima įtraukti į atskaitą, perkant kitoje valstybėje narėje – sumokėtą PVM susigrąžinti.

¹⁵ Lenkija į akcizų dydį įtraukia ne tik akcizų tarifą, bet ir kuro bei emisijos mokesčius (pastarasis įvestas 2019 metais), kurie yra skirti Nacionaliniam kelių, Geležinkelių, Komunalinio transporto plėtros bei Nacionalinio aplinkos apsaugos ir vandentvarkos fondams finansuoti.

Lenkijos finansų ministerija (<https://www.podatki.gov.pl/en/excise/tax-rates/>), Finansų ministerijos skaičiavimai

* Lenkijoje nuo 2021 m. gruodžio 20 d. sumažintas akcizų tarifas buvo vėl padidintas nuo 2022 m. sausio 1 d., siekiant, kad dyzelinių degalų apmokestinimas akcizais eurais atitiktų ES minimalų apmokestinimo lygį – 330 eurų už 1 000 litrų. Tačiau 2022 metais vidutinis akcizų dydis nesiekė ES minimumo galimai dėl zloto ir euro kurso svyravimų.

Pažymėtina, kad įtakos degalų kainos sumažėjimui Lenkijoje 2022 metais, palyginti su 2021 metais, turėjo ir euro atžvilgiu susilpnėjęs zlotas¹⁶, dėl ko kuro kaina eurais sumažėjo daugiau nei zlotais.

Dyzelinių degalų pardavimų Lietuvoje pokyčiai

Dyzelinių degalų pardavimai, tiek ir Lietuvos didmeninėje rinkoje, tiek ir degalinėse iki 2022 metų augę, 2022 metais sumažėjo (5,7 proc. degalinėse, 5,1 proc. didmeninėje prekyboje) ir pardavimų apimtims grįžo į 2018 metų lygį.

Tam įtakos turėjo sumažėjusios pardavimų apimtys pasienio su Lenkija degalinėse, tikėtina, dėl mažesnių dyzelinių degalų kainų Lenkijoje 2022 metais. Pasienio su Lenkija savivaldybių (Lazdijų ir Kalvarijos rajonų) teritorijoje esančiose degalinėse 2022 metais, palyginti su 2021 metais, pardavimai krito 19,3 proc., o 2021 ir 2020 metais, palyginti su prieš tai buvusiais metais, augo po beveik 4 proc. Palyginti, pasienyje su Latvija esančių savivaldybių degalinėse 2022 metais dyzelinių degalų pardavimai išliko beveik nepakitę (sumažėjo 0,1 proc.), 2020 ir 2021 metais augo po 2 proc. Kitose savivaldybėse 2022 metais dyzelinių degalų pardavimai krito 4,7 proc.

Eliminavus žemos 2021 metų palyginamosios bazės efektą (mažesnius degalų pardavimus dėl Lietuvoje įvestų asmenų judėjimo ribojimų), t. y. 2022 metų birželio–gruodžio duomenis palyginus su tuo pačiu laikotarpiu 2021 metais, dyzelinių degalų pardavimai pasienyje su Lenkija beveik nesiskyrė nuo metinio rodiklio – krito 20,8 proc. Pasienyje su Latvija fiksuotas didesnis – 5,6 proc. kritimas, kaip ir kitose savivaldybėse, – 9,3 proc.

Nepaisant dviženkliai mažėjusių pardavimų pasienyje su Lenkija, pasienio prekyba nesudaro reikšmingos rinkos dalies (po 8 proc. visų Lietuvos degalinių pardavimų sudaro pardavimai Lenkijos ir Latvijos pasienio degalinėse), todėl net jei pasienyje su Lenkija degalų pardavimų apimtys būtų išlikusios bent 2021 metų lygio, kitoms sąlygoms nekintant, šalies pardavimai vis vien būtų kritę apie 3,9 proc.

Pajamos iš akcizų už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus

2022 metais pajamų iš akcizų už **etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus** gauta **438,6 mln. eurų**, t. y. 13,6 mln. eurų (3,2 proc.) daugiau nei 2021 metais.

Pajamų iš akcizų už šiuos produktus gauta daugiau dėl nuo 2022 m. sausio 1 d. padidintų akcizų tarifų visoms alkoholinių gėrimų grupėms:

- vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams iki 8,5 proc. stiprumo – 19,2 proc. (nuo 65,46 iki 78 eurų už hektolitrą),
- vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams virš 8,5 proc. stiprumo – 9,9 proc. (nuo 164,67 iki 181 euro už hektolitrą),
- tarpiniams produktams iki 15 proc. stiprumo – 7,6 proc. (nuo 185,82 iki 200 eurų už hektolitrą),
- tarpiniams produktams virš 15 proc. stiprumo – 7,7 proc. (nuo 264,52 iki 285 eurų už hektolitrą),
- etilo alkoholiui – 6,8 proc. (nuo 2025 iki 2163 eurų už gryno etilo alkoholio hektolitrą),
- alui – 10 proc. (nuo 7,11 iki 7,82 euro už 1 proc. stiprumo alaus hektolitrą).

¹⁶ Europos Centrinio Banko duomenimis, 2021 metais vidutinis euro ir zloto santykis buvo 4,5652, 2022 metais – 4,6861 (https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-pln.en.html)

Dėl akcizų tarifų padidinimo 2022 metais biudžetas gavo apie 29,4 mln. eurų papildomų pajamų iš akcizų, nors alkoholinių gėrimų pardavimai didmeninėje rinkoje per 2021 m. gruodžio mėn. – 2022 m. lapkričio mėn. laikotarpį, palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, sumažėjo visose prekių grupėse.

12 lentelė. Etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų pardavimai, hektolitrais ir proc.

Akcizais apmokestinamų prekių grupė	Matavimo vienetai	2020 m. gruodis–2021 m. lapkritis	2021 m. gruodis–2022 m. lapkritis	Pokytis	
				(+ / -)	%
Vynas ir kiti fermentuoti gėrimai	Kiekis, hektolitrais	407 249	401 261	-5 988	-1,5 %
Tarpiniai produktai	Kiekis, hektolitrais	27 250	23 910	-3 340	-12,3 %
Etilo alkoholis	Kiekis, gryno alkoholio hektolitrais	130 998	126 364	-4 634	-3,5 %
1 proc. alus	Kiekis, hektolitrais	11 811 577 (13 619 267)*	12 611 651 (13 485 023)*	800 073 (-134 243)*	6,8 % (-1%)*

Šaltinis – VMI.

*Pardavimai ir jų pasikeitimai, įvertinus muitinės administruojamas pardavimų apimtis, apskaičiuotas iš muitinės gautų akcizų pajamų

Alkoholinių gėrimų pardavimų mažėjimui įtakos galėjo turėti išaugusios alkoholinių gėrimų kainos. Remiantis VDA duomenimis, 2022 metais, palyginti su 2021 metais, alkoholiniai gėrimai vidutiniškai pabrango apie 11,4 proc.: spirituoti gėrimai brango 9,7 proc., vynas – 11,2 proc., alus – 13,4 proc. Panagrinėjus atskirų alkoholinių gėrimų rūšių vidutines mažmenines kainas ir įvertinus akcizų tarifų didinimo poveikį joms, matyti, kad gėrimai brango ženkliai daugiau nei lėmė akcizų padidinimas ir beveik visais atvejais didesnę dalį kainos padidėjimo nulėmė kiti nei mokestiniai veiksniai.

13 lentelė. Atskirų alkoholinių gėrimų rūšių vidutinės mažmeninės kainos, eurais

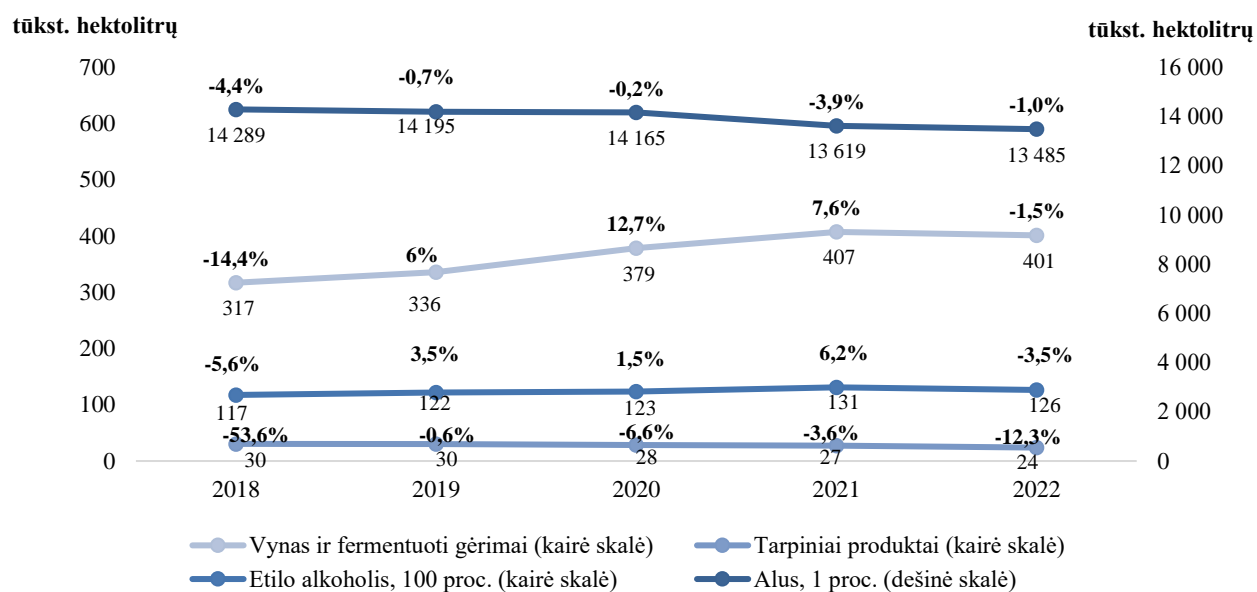
Alkoholinio gėrimo rūšis, stiprumas, kiekis	Vidutinė kaina 2021 metais	Vidutinė kaina 2022 metais	Bendras kainos pokytis (+/-)	Kainos pokytis dėl mokesčių veiksmų (akcizų ir PVM) (+/-)*
Lietuvoje pagaminta degtinė, 40 %, 0,5 l	7,85	8,6	+0,75	+0,33
Importuota degtinė, 40 %, 0,5 l	9,71	10,26	+0,55	+0,33
Stiprūs likerai, 30–40 %, 0,5 l	10,63	11,62	+0,99	+0,25–0,33
Trauktinė, 36–43 %, 0,5 l	8,82	9,77	+0,95	+0,30–0,36
Viskis, 40 %, 0,7 l	14,81	15,93	+1,12	+0,47
Brendis, 38 %, 0,7 l	13,15	14,3	+1,15	+0,44
Alkoholiniai kokteiliai, 4–5 %, 0,33 l	1,29	1,48	+0,19	+0,06
Nespirituotas vynuogių vynas 10–14,5 %, 0,75 l	5,95	6,54	+0,59	+0,15
Spirituotas desertinis vynas 11–17 %, 0,75 l	4,58	5,12	+0,54	+0,13–0,19
Vaisių vynas, 21 %, 0,5 l	2,65	3,01	+0,36	+0,12
Vermutas, 14,5–15 %, 1 l	9,97	10,97	+1	+0,17
Sidras, 4,5 %, 0,5 l	1,54	1,85	+0,31	+0,08
Putojantis vynuogių vynas, 11 %, 0,75 l	4,74	5,45	+0,71	+0,15
Lietuvoje pagamintas alus, 4,6-7,3 %, 0,5 l	1,01	1,15	+0,14	+0,02–0,03
Importuotas alus, 5 %, 0,5 l	1,15	1,27	+0,12	+0,02

Šaltinis – VDA.

* Finansų ministerijos skaičiavimai

Duomenys apie etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų pardavimų didmeninėje rinkoje pokyčius 2018–2021 metais rodo, kad 2018 metais mažėjusi alkoholinių gėrimų rinka (po akcizų tarifų padidinimo 2017 metais) 2019 metais pradėjo atsigaivinti: vyno ir kitų fermentuotų gėrimų, etilo alkoholio pardavimai ėmė augti, alaus, tarpinių produktų pardavimai krito nuosaikiau. 2020–2021 metais toliau augo vyno ir fermentuotų gėrimų, etilo alkoholio pardavimai (pastarajam akcizų tarifas didintas 2019 ir 2020 metais). Per 5 metus tarpinių produktų pardavimai susitraukė dviem trečdaliais, alaus – beveik 10 proc., tačiau išaugo vyno ir kitų fermentuotų gėrimų (8,4 proc.) ir stipriųjų gėrimų (etilo alkoholio) (1,5 proc.) pardavimai.

14 grafikas. Etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų pardavimų dinamika 2018–2022 metais*, tūkst. hektolitru ir proc.

* Metiniai pardavimų duomenys atitinka pajamų gavimo laikotarpį. Pavyzdžiui, 2022 metų duomenys atspindi 2021 metų gruodžio–2022 metų lapkričio pardavimus.

Šaltinis – VMI (alaus pardavimai apima ir muitinės administruojamus pardavimus, kurie yra išskaičiuoti iš muitinės gautų akcizų pajamų).

Nuo 2022 m. sausio 1 d. buvo įvesta akcizų lengvata mažosios alaus daryklos pagamintam alui – nustatytas 50 procentų mažesnis nei standartinis akcizų tarifas (3,91 euro už 1 proc. stiprumo alaus hektolitru) 10 tūkst. hektolitru per metus pagaminto alaus. Dėl šios akcizų lengvatos taikymo biudžetas per 2022 metus neteko apie 2,1 mln. akcizų pajamų.

Pajamos iš akcizų už tabako produktus ir elektroninių cigarečių skystį

2022 metais už **apdorotą tabaką ir kaitinamojo tabako produktus** surinkta **344,7 mln. eurų** akcizų, t. y. 23,2 mln. eurų (7,2 proc.) daugiau negu 2021 metais, akcizų **už elektroninių cigarečių skystį** – **6 mln. eurų**, t. y. 1,4 mln. eurų (30,6 proc.) daugiau nei 2021 metais.

Pajamų iš akcizų už tabako produktus ir elektroninių cigarečių skystį augimą lėmė nuo 2022 m. sausio 1 d. padidinti akcizų tarifai:

- cigaretėms specifinis elementas – 7,1 proc. (nuo 69,4 iki 74,3 euro už 1 000 cigarečių), minimalus akcizų tarifas – 6,1 proc. (nuo 115,5 iki 122,5 euro už 1 000 cigarečių),
- cigarams ir cigarilėms – 20 proc. (nuo 55 iki 66 eurų už kilogramą produkto),
- rūkomajam tabakui ir neapdorotam tabakui – 14,6 proc. (nuo 90 iki 97 eurų už kilogramą produkto).

- kaitinamojo tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams – apie 49 proc. (nuo 113,2 euro už kilogramą produkto (apie 30,6 euro už 1 000 vienetų) iki 45,6 euro už 1 000 vienetų);
- elektroninių cigarečių skysčiui – 25 proc. (nuo 0,12 iki 0,15 euro už mililitrą skysčio).

Dėl šių padidintų akcizų tarifų 2022 metais biudžetas papildomai gavo apie 31,6 mln. eurų akcizų pajamų.

Pajamų surinkimui teigiamą įtaką taip pat turėjo 2021 metų gruodį–2022 metų lapkritį, palyginti su 2020 metų gruodžiu–2021 metų lapkričiu, išaugę cigaretėms alternatyvių produktų – cigarų ir cigarilės bei, nepaisant reikšmingai padidintų akcizų tarifų, kaitinamojo tabako produktų ir elektroninių cigarečių skysčio – pardavimai didmeninėje rinkoje.

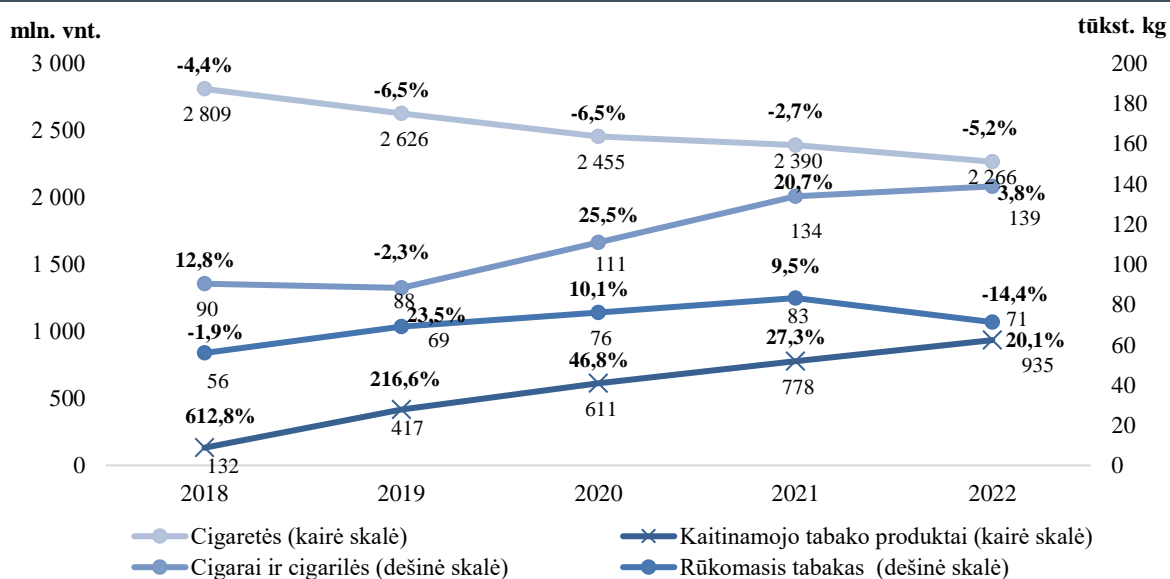
14 lentelė. Tabako produktų ir elektroninių cigarečių skysčio pardavimai, tūkst. vnt., kg, litrais ir proc.

Akcizais apmokestinamų prekių grupė	Matavimo vienetai	2020 m. gruodis–2021 m. lapkritis	2021 m. gruodis–2022 m. lapkritis	Pokytis	
				(+ / -)	%
Cigaretės	Kiekis, tūkst. vnt.	2 389 830	2 265 822	-124 008	-5,2%
Cigarai ir cigarilės	Kiekis, kg	133 773	138 803	5 030	3,8%
Rūkomasis tabakas	Kiekis, kg	83 234	71 236	-11 998	-14,4%
Kaitinamojo tabako produktai	Kiekis, kg	210 137	252 376	42 238	20,1%
Elektroninių cigarečių skystis	Kiekis, litrais	22 217	27 885	5 668	25,5%

Šaltinis – VMI.

Stebint duomenis apie tabako produktų pardavimų kitimą 2018–2022 metais, matyti, kad šiuo laikotarpiu cigarečių pardavimai nuolat mažėjo, tuo pačiu metu populiarėjo joms alternatyvūs produktai: cigarai ir cigarilės, rūkomasis tabakas (2022 metais jo populiarumas sumažėjo), o ypač – kaitinamojo tabako produktai, rinkoje atsiradę 2017 metais.

15 grafikas. Tabako produktų pardavimų dinamika 2018–2022 metais*, mln. vnt., tūkst. kg ir proc.

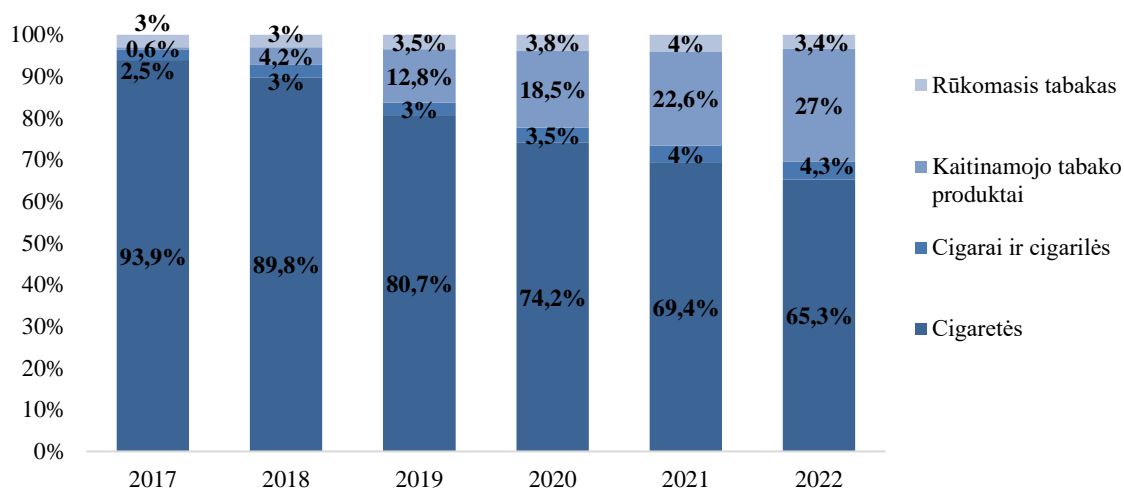
* Metiniai pardavimų duomenys atitinka pajamų gavimo laikotarpį. Pavyzdžiui, 2022 metų duomenys atspindi 2021 metų gruodžio–2022 metų lapkričio pardavimus.

Šaltinis – VMI.

Paanalizavus tabako produktų rinkos struktūrą ir jos pokyčius 2017–2022 metais, matyti, kad didžiausią rinkos dalį užėmusių tabako produktų – cigarečių – rinkos dalis per 5 metus susitraukė daugiau nei ketvirtadaliu (nuo 93,9 iki 65,3 proc.). Nagrinėjamu laikotarpiui atitinkamai išaugo kaitinamojo tabako produktų (nuo 0,6 iki 27 proc.), cigarų ir cigarilių (nuo 2,5 iki 4,3 proc.), rūkomojo tabako (nuo 3 iki 3,4 proc.) rinkos dalys.

Kaitinamojo tabako produktų rinkos augimo pagrindinė priežastis yra tiesioginis pakeičiamumas cigarečių atžvilgiu – augant kaitinamojo tabako produktų pardavimams, panašiai apimtimi mažėjo cigarečių pardavimai. Kaitinamojo tabako produktų populiarumo augimą lėmė kelios priežastys: produkto savybės (skirtingai nei cigaretės, neturi deginamo tabako kvapo ir dūmų, nėra draudžiami skoniai), intensyvi produkto, kaip mažiau žalingo sveikatai, reklama, konkurencinga kaina (VDA duomenimis, 20 vnt. pakelis kaitinamųjų lazdelių (be kaitinimo aparato) 2022 metais vidutiniškai kainavo 3,92 euro, 20 vnt. pakelis cigarečių – 4,17 euro (priklausančių pigiausių cigarečių segmentui – 3,87 euro/20 vnt.)).

16 grafikas. Tabako produktų rinkos struktūra 2017–2022 metais*, proc.

* Finansų ministerijos skaičiavimai ¹⁷

PELNO MOKESTIS

2022 metais pelno mokesčio į valstybės biudžetą gauta **1 592,4 mln. eurų**. Palyginti su 2021 metais, gauta 409,2 mln. eurų, arba 34,6 proc., daugiau. Palyginti su planu, gauta 173,4 mln. eurų, arba 12,2 proc., daugiau.

Pajamų iš pelno mokesčio surinkimui įtakos turėję veiksniai

Avansinio pelno mokesčio gauta daugiau nei prieš metus. Per 2022 metus sumokėta

¹⁷ Cigarų ir cigarilių pardavimai kilogramais perskaičiuoti į vienetus (remiantis administraciniais duomenimis apie vidutinį cigarilėse ir cigaruose esantį tabako svorį), rūkomojo tabako kiekiai kilogramais perskaičiuoti į cigarečių analogus vienetus (remiantis administracine informacija apie cigaretėse esančio tabako svorį, darant prielaidą, kad 1 cigaretei pagaminti vidutiniškai reikia 0,6 g tabako).

1 025,5 mln. eurų avansinio pelno mokesčio, tai yra 21,5 proc. (181,6 mln. eurų) daugiau nei prieš metus. Iš šios sumos 16,8 mln. sudaro kredito įstaigų avansinis papildomas pelno mokestis (4,1 proc., arba 0,7 mln. eurų, mažiau nei prieš metus). Už 2022 metus deklaruoto avansinio pelno mokesčio suma (nevertinant kredito įstaigų avansinio papildomo pelno mokesčio) sudarė 937,7 mln. eurų, tai 15,6 proc. (126,5 mln. eurų) daugiau nei už 2021 metus.

Įprastai sumokėto avansinio pelno mokesčio įmokos neviršija deklaruotų, tačiau 2022 metais dalis įmonių mokėjo ne tik avansinį pelno mokestį už 2022 metus, bet ir tikslino 2021 metų avansinio pelno mokesčio deklaracijas bei papildomai sumokėjo šio mokesčio už 2021 metus. Taip nutiko įmonėms, 2021 metais pasirinkusioms deklaruoti avansinį pelno mokestį pagal numatomą pelningumą ir nurodžiusioms, kad pelno neuždirbs. Tačiau, paaiškėjus įmonių lūkesčius viršijusiems faktiniams 2021 metų finansiniams rezultatams, tokios įmonės tikslino avansinio pelno mokesčio deklaracijas už 2021 metus ir sumokėjo trūkstamą avansinį pelno mokestį.

Didelės metinio pelno mokesčio įmokos. Per 2022 metus sumokėta 465,4 mln. eurų metinio pelno mokesčio, tai yra 66,7 proc. (186,2 mln. eurų) daugiau nei prieš metus. Metinės pelno mokesčio įmokos mokamos įvertinus avansu jau sumokėtas šio mokesčio sumas, tad prie reikšmingo metinių pelno mokesčio įmokų prieaugio prisidėjo ne tik 35,1 proc. (325,9 mln. eurų) išaugusi deklaruotos 2021 metų pelno mokesčio prievolės suma, bet ir 2021 metais santykinai mažesnė avansu sumokėta pelno mokesčio dalis. 2021 metais avansu sumokėta apie 61 proc. šio mokesčio prievolės, apskaičiuotos pagal faktinius atitinkamų metų įmonių finansinius rezultatus, o, pavyzdžiui, priešpandeminiais 2019 metais šis rodiklis sudarė apie 76 proc.

COVID-19 sukeltos pandemijos iššūkius 2020 metais sėkmingai atlaikę daugiausia pelno mokesčio sumokantys ekonominės veiklos sektoriai ir 2021 metais augino veiklos pelną. Daugiau nei pusę visos pelno mokesčio prievolės už 2021 metus deklaravę didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto bei apdirbamosios gamybos sektoriai pardavimus augino atitinkamai 19,1 proc. ir 28,8 proc., o mokėtinas pelno mokestis šiuose sektoriuose bendrai išaugo 36,7 proc. Gerus finansinius 2021 metų rezultatus deklaravo ir kitų ekonominės veiklos sektorių įmonės. Sėkmingai atlaikytą pandeminį laikotarpį taip pat iliustruoja 2021 metais 6,1 proc. padidėjęs pelningų įmonių skaičius (lyginant su priešpandeminiais 2019 metais pelningų įmonių skaičius išaugo 25 proc.).

Reikšmingai išaugusi netipinio pelno mokesčio (prie pajamų šaltinio¹⁸) suma. Per 2022 metus šio mokesčio gauta nebūdingai didelė 85,5 mln. eurų suma (2021 metais – 56,3 mln. eurų). Didžiąją dalį šio tipo mokesčio sumokėjo viena įmonė, o tokio reikšmingo dydžio jos įmoka yra laikina.

Gražinta didžioji dalis 2020 ir 2021 metais dėl COVID-19 pandemijos atidėtų pelno mokesčio įmokų. Mokesčių mokėtojų, kuriems buvo suteikta galimybė atidėti pelno mokesčio prievolių, susidariusių iki 2021 m. rugpjūčio 31 d., mokėjimus be delspinigių ir neatliekant išieškojimo veiksmų, šio mokesčio COVID nepriemoka 2023 m. sausio 1 d. sudarė 4,3 mln. eurų, t. y. per 2022 metus sumažėjo 24,9 mln. eurų (palyginti per 2021 metus buvo sumažėjusi 20,8 mln. eurų).

¹⁸ Užsienio vieneto ne per nuolatines buveines Lietuvos Respublikos teritorijoje gautos pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje. Pelno mokestį prie pajamų šaltinio nuo išmokamų sumų išskaičiuoja ir per 15 dienų pasibaigus mėnesiui, kurį buvo išmokėtos sumos, į biudžetą sumoka išmokas išmokėjęs asmuo.

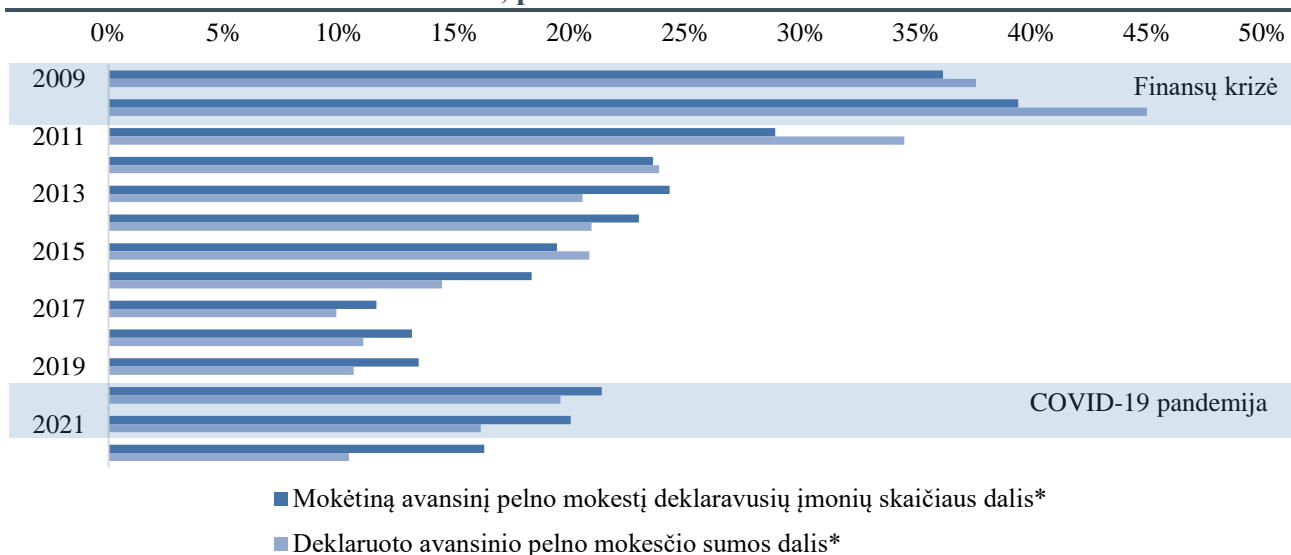
Avansinio pelno mokesčio deklaracijų duomenys

Nors avansinį pelno mokestį moka tik apie 13 proc. visų veikiančių įmonių¹⁹, jų sumokėtos avansinio pelno mokesčio įmokos 2022 metais sudarė apie 64 proc. visų per metus gautų pajamų iš pelno mokesčio.

Avansinis pelno mokestis mokamas už einamuosius metus kiekvieno ketvirčio paskutinio mėnesio 15 dieną. Avansinio pelno mokesčio dydis nustatomas pasirinktinai vienu iš 2 būdų: kiekvieną ketvirtį mokant ketvirtadalį numatomos pelno mokesčio sumos už einamuosius metus (kuri turi sudaryti ne mažiau kaip 80 proc. faktinės einamųjų metų pelno mokesčio sumos, kitu atveju mokami delspinigiai) arba mokant įmokas pagal ankstesnių metų veiklos rezultatus (pirmus 2 einamųjų metų ketvirčius mokant po ketvirtadalį apskaičiuoto pelno mokesčio už mokestinį laikotarpį, buvusį prieš praėjusį mokestinį laikotarpį, o už likusius 2 metų ketvirčius – po ketvirtadalį apskaičiuoto pelno mokesčio už praėjusį mokestinį laikotarpį). Ekonomikos augimo laikotarpiu didžioji dalis (80–90 proc.) avansinio pelno mokesčio mokama pagal ankstesnių metų veiklos rezultatus, o ekonominio nuosmukio arba ekonominio neapibrėžtumo akivaizdoje išauga dalis mokėtojų, avansinius mokėjimus deklaruojančių pagal numatomus veiklos rezultatus. Avansinį pelno mokestį mokėti privalo įmonės, kurių praėjusio mokestinio laikotarpio apmokestinamosios pajamos buvo ne mažesnės nei 300 tūkst. eurų.

2022 metais pagal numatomą pelno mokesčio sumą avansinį pelno mokestį deklaruojančių mokėtojų buvo 16,3 proc.²⁰ (palyginti, priešpandeminiais 2019 metais – 13,4 proc., o pandemijos piko metu 2020 metais – 21,4 proc.). Šių mokėtojų deklaruojama mokėti avansinio pelno mokesčio sumos dalis 2022 metais, palyginti su 2021 metais, sumažėjo 5,7 procentinio punkto ir sudarė 10,4 proc. visos deklaruotos avansinio pelno mokesčio sumos.

17 grafikas. Įmonių, deklaruojančių avansinį pelno mokestį pagal numatomą pelno mokestį, skaičiaus ir deklaruotos sumos dalis, proc.

* Nuo visų mokėtiną avansinį pelno mokestį (daugiau nei 0 eurų) deklaravusių įmonių skaičiaus ir deklaruotos sumos. Įvertinus duomenis, pateiktus po deklaravimo termino, už 2022 metus (terminas – 2023 m. birželio 15 d.), 2022 metų duomenys gali būti patikslinti – dalis įmonių, deklaravusių 2022 metų avansinį pelno mokestį pagal numatomus rezultatus ir nurodžiusių, kad nenumato gauti pelno, metinėse pelno mokesčio deklaracijose už 2022 metus nurodys mokėtiną pelno mokestį, todėl turės patikslinti avansinio pelno mokesčio deklaracijas ir sumokėti delspinigius.

Šaltinis – Finansų ministerija.

¹⁹ Veikiančiomis įmonėmis laikomi mokesčių mokėtojai, teikiantys metines pelno mokesčio deklaracijas už atitinkamą laikotarpį.

²⁰ Skaičiuojama nuo įmonių, deklaravusių mokėtiną avansinį pelno mokestį (daugiau nei 0 eurų), skaičiaus.

Mokesčių mokėtojų, pateikusių avansinio pelno mokesčio deklaracijas už 2022 metus, buvo 31,7 tūkst., arba apie 20,5 proc. visų veikiančių įmonių (palyginti su mokesčių mokėtojų, pateikusių metines pelno mokesčio deklaracijas už 2021 metus, skaičiumi). Iš jų mokėtiną avansinį pelno mokestį deklaravo 22 tūkst. mokėtojų, t. y. 7,1 proc. daugiau nei 2021 metais. Už 2022 metus mokėtino avansinio pelno mokesčio suma padidėjo 126,5 mln. eurų, arba 15,6 proc.

Analizuojant deklaruotą avansinį pelno mokestį pagal ekonomines veiklas, matyti, kad 2022 metais didžiausios jo dalys buvo iš didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto (28 proc.) bei apdirbamosios gamybos (25 proc.) veiklų.

15 lentelė. Avansinio pelno mokesčio deklaracijų duomenys (be avansinio papildomo kredito įstaigų pelno mokesčio)

Ekonominė veikla	Mokesčių mokėtojų, deklaravusių nenulines įmokas, skaičius		Deklaruota suma, mln. eurų		Deklaruotos sumos pokytis	
	2021 metai	2022 metai	2021 metai	2022 metai	(+ / -)	%
A. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	495	531	14,3	21,5	7,2	50,7
B. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	59	62	3,7	3,4	-0,3	-7,7
C. Apdirbamoji gamyba	2 540	2 744	186,2	234,1	47,9	25,7
D. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	124	123	24,6	30,6	6,1	24,7
E. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	127	142	4,3	4,7	0,4	8,1
F. Statyba	2 497	2 645	48,2	43,5	-4,7	-9,7
G. Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	7 153	7 729	220,1	263	42,9	19,5
H. Transportas ir saugojimas	2 178	2 281	63,4	56,2	-7,2	-11,3
I. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	642	640	5,9	7,1	1,2	19,9
J. Informacija ir ryšiai	718	784	44,5	54,4	9,9	22,3
K. Finansinė ir draudimo veikla	297	331	8,1	81,2	0,2	0,2
L. Nekilnojamojo turto operacijos	980	1 058	39,6	41,4	1,9	4,7
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	1 173	1 276	35,6	35	-0,6	-1,7
N. Administracinė ir aptarnavimo veikla	771	802	21	39,8	18,8	89,4
O. Viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas	5	8	0,1	0,5	0,4	305,4
P. Švietimas	101	111	2,3	1,7	-0,6	-24,9
Q. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	364	449	8,4	10,3	1,9	22,8
R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	105	94	5,1	7,3	2,2	43,5
S. Kita aptarnavimo veikla	117	126	1,3	1,8	0,4	33,4
Kita veikla	54	21	1,6	0,1	-1,5	-91,5
Iš viso	20 500	21 957	811,2	937,7	126,5	15,6

Šaltinis – VMI.

Avansinio papildomo kredito įstaigų pelno mokesčio deklaracijų duomenys

Kartu su avansiniu pelno mokesčiu kredito įstaigos deklaruoja ir moka avansinį papildomą pelno mokestį. Toks mokestis taikomas pagal nustatytą tvarką apskaičiuotam ankstesnių metų apmokestinamajam pelnui, viršijančiam 2 mln. eurų, pritaikant 5 proc. tarifą (2022 metų I–II ketvirčiais avansiniai mokėjimai buvo apskaičiuojami pagal 2020 metų veiklos rezultatus, III–IV ketvirčiais – pagal 2021 metų rezultatus). Per 2022 metus Lietuvoje veikiančios kredito įstaigos avansinio papildomo pelno mokesčio už 2022 metus iš viso deklaravo 16,8 mln. eurų (4,1 proc., arba 0,7 mln. eurų, mažiau nei 2021 metais). Kredito įstaigoms deklaravus 2021 metų pajamas paaiškėjo, kad jų avansu už 2021 metus deklaruota papildomo pelno mokesčio prievolė beveik sutapo su tikrąja metine 2021 metų prievole.

Metinių pelno mokesčio deklaracijų duomenys

Metinės pelno mokesčio deklaracijos už praėjusius mokesčius metus teikiamos ir deklaruotos metinio pelno mokesčio įmokos (arba skirtumas nuo deklaruoto mokėtino metinio pelno mokesčio ir avansu sumokėto pelno mokesčio) sumokamos iki kitų metų birželio 15 dienos, todėl 2022 metų pajamoms iš metinio pelno mokesčio įtakos turėjo 2021 metų įmonių veiklos rezultatai.

Bendras įmonių veiklos rezultatas 2021 metais, nepaisant laikotarpio pradžioje taikytų su COVID-19 pandemijos valdymu susijusių priemonių, buvo 33,9 proc. geresnis nei 2020 metais. Nors veiklos nuostolį deklaravusių įmonių nuostolis šiek tiek išaugo (7,1 proc.), veiklos pelną deklaravusios įmonės, jų per metus išauginusios 27,4 proc., nulėmė dviženklį pelno ir atitinkamai mokesčio už jų augimą už 2021 metus.

16 lentelė. Pagrindiniai metinių pelno mokesčio deklaracijų duomenys, mln. eurų ir proc.

Rodiklis	2020 metai	2021 metai	Pokytis	
			(+ / -)	%
Pateiktų deklaracijų skaičius, tūkst. vnt., iš jų:	151	154,8	3,8	2,5
<i>deklaruotas veiklos pelnas</i>	68,9	73,2	4,2	6,1
<i>deklaruotas veiklos nuostolis</i>	42,6	44	1,4	3,3
<i>deklaruotas „nulis“</i>	39,4	37,6	-1,8	-4,6
Metinės pajamos (apyvarta)	113 990,3	139 205,3	25 215	22,1
Veiklos rezultatas (= pelnas – nuostoliai), iš tos sumos:	6 268,9	8 394,1	2 125,2	33,9
<i>veiklos pelnas</i>	8 264,5	10 532,1	2 267,7	27,4
<i>veiklos nuostoliai</i>	1 995,6	2 138	142,5	7,1
Apmokestinamasis pelnas	7 718,6	9 993,1	2 274,6	29,5
Mokėtinas pelno mokestis	927,8	1 253,7	325,9	35,1

Šaltinis – VMI.

Deklaruotas apmokestinamasis pelnas už 2021 metus iš viso padidėjo 2 274,6 mln. eurų, arba 29,5 proc., didėjimas pastebimas beveik visuose ekonominės veiklos sektoriuose. Labiausiai apmokestinamasis pelnas padidėjo didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto bei apdirbamosios gamybos veiklos sektoriuose (atitinkamai 652,1 mln. eurų ir 517,4 mln. eurų). Apmokestinamasis pelnas (ir atitinkamai mokėtinas pelno mokestis) nežymiai mažėjo kasybos ir karjerų eksploatavimo bei statybos sektoriuose.

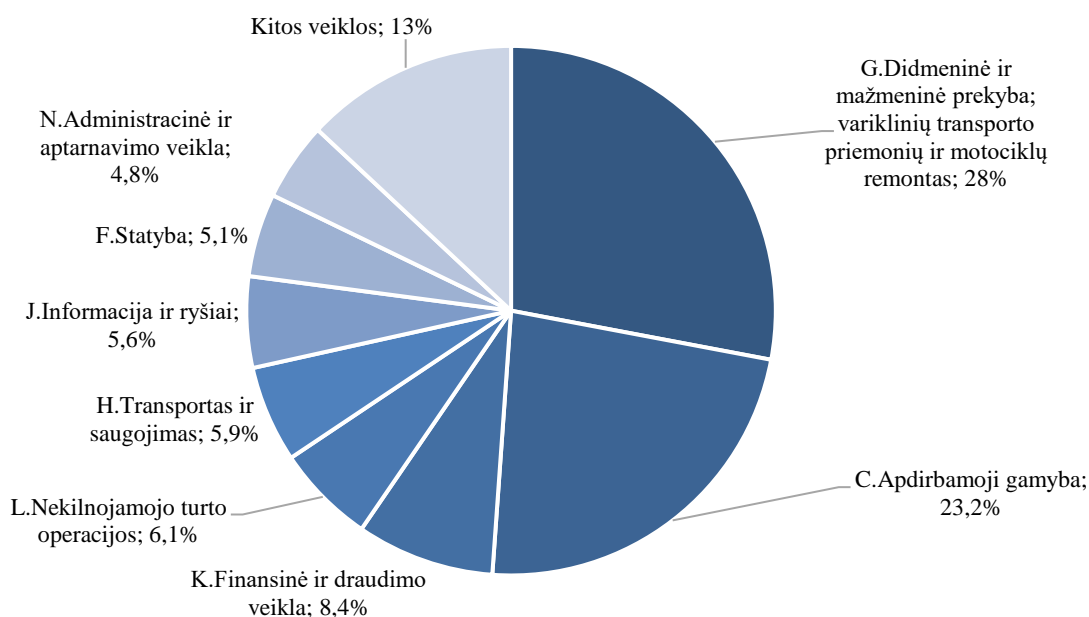
17 lentelė. Apmokestinamasis pelnas ir mokėtinas pelno mokestis, mln. eurų ir proc.

Ekonominė veikla	Apmokestinamasis pelnas		Pokytis		Mokėtinas pelno mokestis		Pokytis	
	2020 metai	2021 metai	(+ / -)	%	2020 metai	2021 metai	(+ / -)	%
A. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	84,9	176,1	91,2	107,4	9,2	19,9	10,6	115,2
B. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	41,8	34,1	-7,7	-18,5	4,8	3,7	-1,1	-22,4
C. Apdirbamoji gamyba	1 902,3	2 419,7	517,4	27,2	217,2	290,4	73,2	33,7
D. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	290,7	309,8	19,1	6,6	26,3	33,4	7,2	27,3
E. Vandens tiekimas nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	48,9	68,2	19,3	39,6	4	6,3	2,3	58,5
F. Statyba	536,4	510,4	-25,9	-4,8	65,5	63,8	-1,7	-2,6
G. Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	1 885,5	2 537,5	652,1	34,6	251,8	350,7	98,9	39,3
H. Transportas ir saugojimas	637,8	663,1	25,3	4	68,8	74	5,2	7,5
I. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	63,5	89	25,5	40,2	7,8	11,5	3,8	48,4
J. Informacija ir ryšiai	446,1	605,7	159,7	35,8	50,1	69,8	19,8	39,5
K. Finansinė ir draudimo veikla	561,8	726,8	165	29,4	80,7	105,7	25	30,9
L. Nekilnojamojo turto operacijos	385,5	575,4	189,9	49,3	51	76	25	49,1
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	398,4	462,3	63,9	16	44,8	52,1	7,3	16,3
N. Administracinė ir aptarnavimo veikla	201,3	448,4	247,1	122,8	25,2	60	34,9	138,6
O. Viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas	1,6	6,1	4,5	287,5	0,2	0,9	0,7	333,5
P. Švietimas	57,5	68,8	11,3	19,6	3	3,9	1	32,7
Q. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	93,9	146	52,1	55,5	9,8	16,7	6,8	69,8
R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	48,5	82	33,6	69,3	5,4	9,9	4,5	84,1
S. Kita aptarnavimo veikla	22,5	31,3	8,8	39,3	1,9	3,3	1,4	76,9
Kita veikla	9,8	32,3	22,5	229,3	0,5	1,6	1,1	217,8
Iš viso	7 718,6	9 993,1	2 274,6	29,5	927,8	1 253,7	325,9	35,1

Šaltinis – VMI.

Analizuojant deklaruotą mokėtiną pelno mokestį pagal ekonomines veiklas, matyti, kad didžiausia mokėtino pelno mokesčio dalis tenka didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto veiklos sektoriuje – 28 proc. Palyginti su 2020 metais, mokėtinas pelno mokestis šiame sektoriuje padidėjo 98,9 mln. eurų, arba 39,3 proc.

18 grafikas. Deklaruoto už 2021 metus mokėtino pelno mokesčio struktūra pagal EVRK.2, proc.

Šaltinis – Finansų ministerija.

Analizuojant pelningų ir nuostolingų įmonių deklaruojamų pajamų ir nuostolių dinamiką, matyti, kad pelningų įmonių skaičius 2021 metais padidėjo 6,1 proc., šiose įmonėse deklaruotas veiklos pelnas padidėjo 27,4 proc. Nuostolingų įmonių skaičius padidėjo 3,3 proc., o jų deklaruotas veiklos nuostolis išaugo 7,1 proc. Nuostolingos įmonės 2021 metais sudarė 37,6 proc. visų pelningai ir nuostolingai dirbusių įmonių, tai 0,6 procentinio punkto mažiau nei 2020 metais.

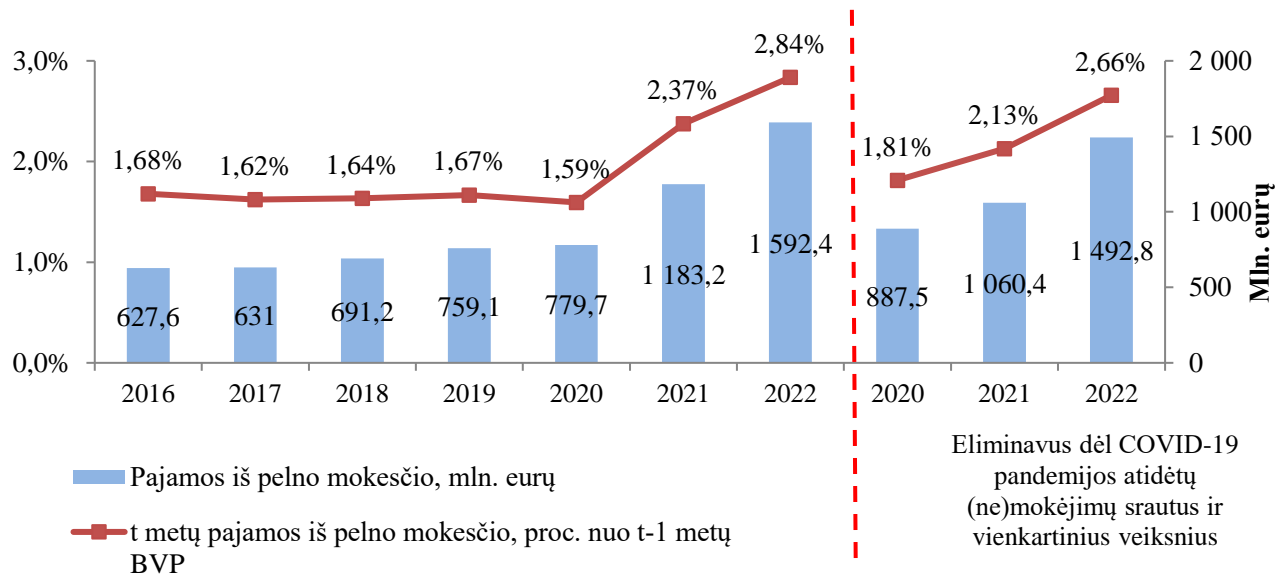
Iš visų metines pelno mokesčio deklaracijas už 2021 metus pateikusių įmonių 24,3 proc. nurodė pelną arba nuostolį, lygų nuliui. 2020 metais tokių įmonių buvo 26,1 proc.

Pajamoms iš pelno mokesčio reikšmingą įtaką turi didžiųjų šio mokesčio mokėtojų finansiniai rezultatai. Įmonių, už 2021 metus deklaravusių didesnę nei 1 mln. eurų metinio pelno mokesčio sumą, buvo apie 130 (palyginti, iš viso 73,2 tūkst. įmonių 2021 metus baigė pelningai), tačiau jų deklaruota metinio pelno mokesčio suma sudarė apie 40 proc. viso deklaruoto metinio pelno mokesčio.

Pajamų iš pelno mokesčio ir bendrojo vidaus produkto santykis

Iki 2020 metų gana stabilus pajamų iš pelno mokesčio ir bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) santykis 2021–2022 metais reikšmingai išaugo. Tam įtakos turėjo ne tik itin geri finansiniai įmonių rezultatai, bet ir anksčiau išvardyti vienkartiniai veiksniai (didesnės netipinio pelno mokesčio įmokos, per mažai 2020 metais avansu sumokėto pelno mokesčio padengimas 2021 metais, mažėjantis mokesčių mokėtojų atidėtų mokėjimų likutis).

Įvertinus tai, kad pagrindinis šio mokesčio tarifas nekinta nuo 2010 metų, o pelno mokesčio bazė išliko stabili arba net mažėjo (pavyzdžiui, dėl 2018 metais praplėstos lengvatos į technologinį atsinaujinimą investuojančioms įmonėms), gerėjančius pajamų iš pelno mokesčio surinkimo rezultatus galima paaiškinti ir geresniu šio mokesčio administravimu.

19 grafikas. Pajamos iš pelno mokesčio (mln. eurų) ir jų dalis nuo BVP, proc.

Pastaba. Pajamos iš pelno mokesčio t metais reikšmingiausiai lemia $t - 1$ metų įmonių rezultatai.
Šaltinis – Finansų ministerija.

KITOS PAJAMOS

Kitų pajamų, materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo bei finansinio turto sumažėjimo pajamų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus gauta 1 211,4 mln. eurų, t. y. 14,3 proc. (151,9 mln. eurų) daugiau nei 2021 metais ir 24,6 proc. (239,1 mln. eurų) daugiau, nei planuota. Daugiausia viršyti šie planai: biudžetinių įstaigų pajamų už prekes ir paslaugas – 53,8 mln. eurų, žemės realizavimo – 43,2 mln. eurų, dividendų ir pelno įmokų – 35,1 mln. eurų, rinkliavų – 32,8 mln. eurų, kitų neišvardytų pajamų – 22 mln. eurų, baudų, konfiskuoto turto ir kitų netesybų – 20,5 mln. eurų.

BIUDŽETŲ NETEKIMAI DĖL TAIKOMŲ LENGVATŲ

Dėl 2022 metais galiojusių 4 pagrindinių mokesčių lengvatų ir specialiųjų sąlygų, kurios nėra privalomos pagal Europos Sąjungos teisę ir kurias įvertinti galima pagal turimus duomenis, biudžetai neteko apie 3 018,4 mln. eurų pajamų, t. y. palyginamosiomis sąlygomis 370 mln. eurų, arba 15,3 proc., daugiau negu 2021 metais ir 280,5 mln. eurų, arba 11,2 proc., daugiau, nei prognozuota.

18 lentelė. 2022 metų valstybės biudžeto (GPM – valstybės ir savivaldybių biudžetų) pajamų netekimai dėl pagrindinių mokesčių lengvatų ir specialiųjų sąlygų, mln. eurų

PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS iš viso:	488,5
Dėl lengvatinio 5 proc. PVM tarifo, taikomo vaistams ir medicinos pagalbos priemonėms, kai šių prekių įsigijimo išlaidos visiškai ar iš dalies kompensuojamos Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka; neįgalųjų techninės pagalbos priemonėms ir jų remontui; receptiniams nekompensuojamiems vaistams	153,4

Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo restoranų, kavinių ir panašių maitinimo įstaigų teikiamoms maitinimo paslaugoms ir išsinešti tiekiamam maistui, išskyrus alkoholinius gėrimus	132,6
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo šilumos energijai, tiekiamai gyvenamosioms patalpoms šildyti, į gyvenamąsias patalpas tiekiamam karštam vandeniui arba šaltam vandeniui karštam vandeniui paruošti ir šilumos energijai, sunaudotai šiam vandeniui pašildyti	63,4
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo keleivių vežimo nustatytais reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms, taip pat keleivių bagažo vežimo paslaugoms	31,0
1) Dėl specialios tvarkos taikymo, kai apmokestinamasis asmuo neprivalo pateikti prašymo įregistruoti jį PVM mokėtoju ir už tiekiamas prekes ir teikiamas paslaugas skaičiuoti PVM ir mokėti jį į biudžetą, jeigu bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje suma per paskutinius 12 mėnesių neviršijo 45 000 eurų (palyginti su Direktyvoje Lietuvai numatyta 29 000 eurų riba), ar 2) įsiregistravimo PVM mokėtoju pagal PVMĮ 71-1 straipsnį dėl šalies teritorijoje įsigytų prekių iš kitos šalies sumos, kuri neviršijo 14 000 eurų ribos (palyginti su Direktyvoje numatyta 10 000 eurų riba)	29,0
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo apgyvendinimo paslaugoms	26,9
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo meno ir kultūros įstaigų, meno ir kultūros renginių, sporto renginių, sporto klubų lankymui ir kitų asmenų, teikiančių panašias į sporto klubų teikiamas paslaugas, lankymui, atlikėjų teikiamoms atlikimo paslaugoms.	15,5
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo knygoms ir neperiodiniams informaciniams leidiniams	15,0
Dėl 0 proc. PVM tarifo, taikomo tiekiamoms vakcinoms nuo COVID-19 ligos, tiekiamoms <i>in vitro</i> diagnostikos medicinos priemonėms, skirtoms COVID-19 ligos diagnostikai.	7,8
Dėl lengvatinio 5 proc. PVM tarifo, taikomo laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams, išskyrus erotinio ir (ar) smurtinio pobūdžio arba profesinės etikos nesilaikančius leidinius	5,8
Dėl lengvatinio 9 proc. PVM tarifo, taikomo buitiniams energijos vartotojams tiekiamoms malkoms ir medienos produktams, skirtiems kūrenti	5,7
Dėl kompensacinio PVM tarifo ūkininkams schemas taikymo (darant prielaidą, kad nesant schemas, ūkininkai nesirinktų registruotis PVM mokėtojais)	2,4
AKCIZŲ MOKESTIS iš viso:	337,4
Dėl mažesnio akcizų tarifo gamtinėms dujoms, naudojamoms kaip šildymui skirtas kuras, verslo reikmėms	102,5*
Dėl mažesnio akcizų tarifo žemės ūkio veikloje naudojamiems gazoliams	83
Dėl gamtinių dujų, tiekiamų buitiniams vartotojams, atleidimo nuo akcizų	60,2
Dėl mažesnio akcizų tarifo šildymui skirtiems gazoliams	32,3
Dėl mažesnio akcizų tarifo vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams, kurių faktinė tūrinė etilo alkoholio koncentracija yra ne didesnė kaip 8,5 procento	19
Dėl naftos dujų ir dujinių angliavandenilių, kai jie skirti buitiniams reikmėms, atleidimo nuo akcizų	15,6

Dėl gamtinių dujų, naudojamų mišriai šilumos ir elektros energijos gamybai, atleidimo nuo akcizų	6,6*
Dėl elektros energijos, kai ji pagaminta naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, atleidimo nuo akcizų	5
Dėl gamtinių dujų, naudojamų kaip variklių degalai, atleidimo nuo akcizų	3
Dėl mažesnio akcizų tarifo mažųjų alaus daryklų alui	2,1
Dėl elektros energijos, tiekiamos buitiniams vartotojams, atleidimo nuo akcizų	2
Dėl mažesnio akcizų tarifo elektros energijai, naudojamai verslo reikmėms	1,5
Dėl mažesnio akcizų tarifo gamtinėms dujoms, naudojamoms kaip šildymui skirtas kuras	1,4*
Dėl akcizais apmokestinamų prekių (alkoholiniai gėrimų, tabako produktų) atleidimo nuo akcizų, kai jos tiekiamos kaip atsargos laivams ir (arba) orlaiviams, vežantiems keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniais maršrutais	1,1
Dėl mažesnio akcizų tarifo akmens anglims, koksui ir lignitui, naudojamiems verslo reikmėms	0,9
Dėl mažesnio akcizų tarifo tarpiniams produktams, kurių faktinė tūrinė etilo alkoholio koncentracija yra ne didesnė kaip 15 procentų	0,7
Dėl apdoroto tabako, jeigu jis sunaikinamas prižiūrint kompetentingai institucijai, atleidimo nuo akcizų	0,4
Dėl lengvatos biodegalams	0,1
PELNO MOKESTIS iš viso:	490,7
Dėl pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamo turto vertės padidėjimo pardavus akcijas (jei ne trumpiau kaip 2 metus turėta daugiau kaip 10 procentų balsų suteikiančių akcijų)	117,6
Dėl apmokestinamojo pelno sumažinimo dėl investicijų	108,4
Dėl 0 proc. pelno mokesčio tarifo pirmuoju mokesčiniu ir 5 proc. pelno mokesčio tarifo kitais mokesčiais laikotarpiams vienetais, kurių vidutinis darbuotojų skaičius neviršija 10 ir pajamos neviršija 300 tūkst. eurų	61,7
Dėl 10 proc. pelno mokesčio tarifo, taikomo užsienio įmonėms išmokėtoms honorarų, palūkanų ir kompensacijų už autorių arba gretutinių teisių pažeidimą pajamoms, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje	43,2
Dėl atskaitomos suteiktos paramos ir labdaros sumos	23,5
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų kolektyvinio investavimo subjektų, rizikos ir privataus kapitalo subjektų pajamų, įskaitant dividendus ir kitą paskirstytąjį pelną, taip pat neapmokestinamų pajamų, įskaitant turto vertės padidėjimo pajamas, dividendus ir kitą paskirstytąjį pelną, gautų iš kolektyvinio investavimo subjektų	18,5
Dėl neapmokestinamų dividendų, Lietuvos įmonių mokamų užsienio vienetais	17
Dėl 3 kartus atskaitomų sąnaudų, patirtų atliekant mokslinius tyrimus ir vykdant eksperimentinę plėtrą	16,7
Dėl neapmokestinamų dividendų, Lietuvos įmonių gaunamų iš užsienio vienetų	16,1**
Dėl pelno mokesčio lengvatos filmo ar jo dalies gamybai	15,2
Dėl laisvosios ekonominės zonos įmonių apmokestinamojo pelno sumai taikomų lengvatų	10,7

Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų sveikatos priežiūros įstaigų pajamų už paslaugas, kurios finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų	9,3
Dėl pelno nesiekiančių vienetų apmokestinamojo pelno sumažinimo lėšomis, kurios tiesiogiai skiriamos viešuosius interesus tenkinančiai veiklai finansuoti	8,7
Dėl 5 proc. pelno mokesčio tarifo apmokestinamajam pelnui, gautam iš pagal autorių teisę saugomos kompiuterio programos ar patentabilumo kriterijus atitinkančio išradimo naudojimo, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn	6,2
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamų tiesioginių ir kitų kompensacinių išmokų pajamų lygiui palaikyti, kurias gauna žemės ūkio veiklą vykdančios įmonės	5,9
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnį neapmokestinamo iš neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų (įskaitant rizikos ir privataus kapitalo subjektų) gauto pelno	4,4
Dėl Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnio nuostatas atitinkančių neapmokestinamų draudimo įmonių gautų gyvybės draudimo įmokų	2,8
Dėl pelno mokesčio sumažinimo, kai dirba riboto darbingumo asmenys	1,6
Dėl kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), kurių pajamos iš žemės ūkio veiklos sudaro daugiau kaip 50 proc. pajamų, apmokestinamajam pelnui taikomo 5 proc. tarifo	1,5
Dėl neapmokestinamų užsienio įmonėms išmokėtų palūkanų pajamų, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje	0,9
Dėl neapmokestinamų dividendų, Lietuvos įmonių mokamų kitoms Lietuvos įmonėms	0,8
Dėl pagal Pelno mokesčio įstatymo 561 straipsnį suteiktos galimybės perimti grupės įmonių nuostolį (vertinant tik iš užsienio įmonių perimtą nuostolį)	0
GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS iš viso:	1 701,8
Dėl metinio NPD taikymo	1 029,6
Dėl neapmokestinamų dienpinigių ir padidėjusių išlaidų kompensacijų darbuotojams	315,2
Dėl neapmokestinamų dovanų (gautų iš artimų giminaičių, taip pat darbdavio)	77,9
Dėl GPM gražinimų pagal gyventojų deklaruotas išlaidas pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnį	69,5
Dėl GPM kredito, taikomo individualios veiklos pajamoms (įskaitant vykdant apmokestinamąją žemės ūkio individualią veiklą)	65
Dėl neapmokestinamų pajamų už Europos ekonominėje erdvėje parduotą turtą ir būstą	50,7
Dėl neapmokestinamų gyvybės draudimo išmokų ir gražinamų įmokų, atitinkančių tam tikras sąlygas (išmokos pagal ilgalaikes draudimo sutartis, taip pat sutartis, kai naudos gavėjas yra beveik pensinio amžiaus ar neįgalus) bei neapmokestinamų išmokų iš pensijų fondų ir sumos, išmokamos išstojus iš pensijų fondo, atitinkančios tam tikras sąlygas, neapmokestinamų pensijų, pensijų anuitetų, rentų	26,8
Dėl neapmokestinamų pajamų iš žemės ūkio veiklos (kompensacijos, tiesioginės išmokos, neapmokestinamos ne PVM mokėtojų pajamos iš žemės ūkio veiklos)	20,8

Dėl neapmokestinamų darbuotojo naudai darbdavio mokamų draudimo įmokų už papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą bei gyvybės draudimo įmokų ir pensijų įmokų	12,9
Dėl pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnį neapmokestinamų darbo pajamų (įskaitant jūrininkų pajamas už darbą laive, įregistruotame Europos ekonominės erdvės jūrų laivų registre)	11,3
Dėl 5 proc. tarifo, taikomo ne individualios veiklos pajamoms, gautoms pardavus ar kitaip nuosavybėn perleidus netauriųjų metalų laužą	10,1
Dėl verslo liudijimų lengvatų	3,8
Dėl neapmokestinamų loterijų laimėjimų iš Europos ekonominės erdvės valstybių	3,2
Dėl neapmokestinamų palūkanų už vertybinius popierius, indėlius ir suteiktus alternatyvaus finansavimo kreditus	2,6
Dėl neapmokestinamų pajamų, gautų teikiant paslaugas pagal paslaugų kvitą	1
Dėl neapmokestinamų pajamų iš finansinių priemonių pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn ar išvestinių finansinių priemonių realizavimo	0,6
Dėl neapmokestinamų pajamų iš kooperatinės bendrovės pelno	0,3
Dėl neapmokestinamų pajamų už gyventojų surinktas miško gėrybes	0,2
Dėl neapmokestinamų sporto, meno ir kitų konkursų tvarka skirtų premijų, mokamų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, meno kūrėjų organizacijų lėšų ar inicijuotų ne pelno siekiančių organizacijų	0,2
Dėl neapmokestinamų sporto varžybų prizų, kai juos skiria sporto organizacijos	0,1
Dėl neapmokestinamų palūkanų už pavėluotą atsiskaitymą už žemės ūkio produkciją	0,001

* Lengvatų įvertiniai apskaičiuoti laikant, kad standartinis akcizų tarifas (atskaitos taškas) yra Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo 59 straipsnyje gamtinėms dujoms nustatytas 23,6 euro už 1 MWh akcizų tarifas.

** Lengvatos įvertis apima ir pagal Europos Sąjungos teisę privalomos lengvatos dalį.

Šaltinis – Finansų ministerija.